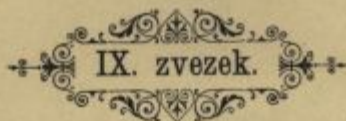

Knjižnica Družbe sv. Cirila in Metoda.

Na svetlo daje in zalaga družba.

Ljubezen do mamice.

Povest za mladino.

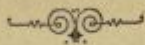
V Ljubljani.

Tisk J. Blaznik-ovih naslednikov.
1893.

B
11

Ljubezen do mamice.

Povest za mladino.

Spisal

Josip Matéjev.

V Ljubljani.

Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda“.

1893.

dupl ad II c 33558 c

F2C 10270/1953

Morda si se že kedaj hudó urezal, mladi bralec, in del si morda kako platneno obézo na rano, da bi se ti prej zacelila; pa zgodilo se je, da si prehitro potegnil obézo strani, češ, saj je že dobro; a ni bilo še dobro, rana se še ni bila zacelila, in tedaj se ti je znova odprla in znova začela krvavéti. Takó, glej, se je godilo mojemu dobremu znancu Vojtehu. Prišel je neko nedeljo po sv. maši k meni malo v vás. Pogovorila sva se hitro nekaj potrebnih stvari; na zadnje sem ga pa vprašal: „No, kaj pa po prijatelju Petru ti je še kaj hudó?“ Toda precej sem se pokesal, da sem ga vprašal; kajti solze so mu oblile oči in zjokal se je. Vidite, rana še ni bila zaceljena, jaz pa sem jo znova odprl. Žal mi je bilo. Zato rečem: „Vojteh, odpusti mi, nisem te hotel v žalost spraviti. Ali nekaj te prosim: povej mi vendar kaj več o svojem dobrem Petru; zakaj si ga vendar takó neizrečeno rad imel, da se vselej zjokaš, kadar se spomniš na-nj?“ On pa mi je odgovoril: „Rečem ti: boljšega prijatelja nisem imel nikdar, pa ga ne bom, kakor je bil on. In ker želiš več zvedeti o njem, naj bo, povem ti.“ Sedla sva, in Vojteh je začel pripovedovati. On mi je pripovedoval, jaz vam bom pa vse natančno popisal, da tudi vi zveste, mladi čitatelji, kdo je bil blagi mladenič Peter.

Prihod v Ljubljano.

Bilo je pred malo leti, pet dnij po Malem Šmarnu, takó je začel pripovedovati Vojteh. V Ljubljani je bilo vedno živahneje, kajti počitnice so bile že skoro pri koncu, in učenci so že morali misliti na slovó od doma in starišev, in odriniti v ljubljanske šole. Vedno več učencev je prihajalo. Vsak vlak jih je nekaj pripeljal, bodisi z Gorenjskega, ali z Dolenjskega, ali z Notranjskega. Bili so veseli, da se zopet vidijo in da bodo zopet skupaj hodili v šolo. Kdo bi bil pa tudi žalosten, če ga stariši z vsem lepo preskrbé, da mu ni treba nič skrbeti, ne kje bo stanoval, niti kje bo imel hrano, niti s čim bo kupil drage knjige? Vsi seveda niso bili tako preskrbljeni. — Solnce se je bližalo k zatonu, ko je tisti dan stopal neki mladenič po dolenjski cesti proti beli Ljubljani. Moralo se mu je muditi, ker korakal je hitro; najbrže se je bal, da bi ga noč ne prehitela. V roki je nesel majhen sveženj (culico), družega nič. Bil je še mlad, zeló mlad, gotovo ni imel še sedemnajst let, a vendar je stopal tako pogumno, kakor da jih ima že dvajset. Rastí je bil srednje, ne premajhen in ne prevelik za svoja leta. Oblečen je bil zelo siromašno, klobuk iz trde dlake

kakor pastirski. Gotovo je bil sin revnih, kmetiških starišev. A četudi je bila obleka tako siromašna, nekaj je vendar imel na sebi tako milega, tako prikupljivega, da ga je rad imel, kdor ga je videl, in kaj je bilo tisto? Nič drugega ne, kakor angelska nedolžnost, ki mu je sijala iz očij in z obličja. — Mrak se je bil že ulegel na zemljo, ko je prišel v mesto. Zazvonilo je po vseh ljubljanskih cerkvah „Ave Marijo“. Naš mladenič se je odkril, prekrižal in molil. Najbrže je moral že od doma tako navajen biti. Čudno, zeló čudno se mu je zdelo le to, da se toliko moških kar nič ni odkrilo o zvonjenju. Kaj ti ljudje ne vedó, da zvoní zato, da kristijanje molimo? Kaj ne časté Marije, naše ljube Matere? Prav žalosten je bil zaradi tega. Gotovo je v njegovi rojstni vasi vse drugače. Kje je doma in kdo je, bomo že še zvedeli. Pojdimo le za njim, kamor jo krene. Zamislil se je bil v molitev tako, da je bil še odkrit, ko je že odzvonilo. — Ko se je pa vzdramil, vzdihnil je globoko. Bog vé, kakošna skrb je trla to mlado srcé! V trenutku je zapazil, da stoji pred veliko, lepo cerkvijo. Dva zvonika na pročelju sta moléla kvišku in sta se mu videla v temi še mogočniša. Cerkvena vrata so bila še odprta; v kljub poznej uri so ljudje še vedno prihajali v božji hram, drugi pa odhajali iz njega. Da je koga vprašal, kako se pravi tej cerkvi, zvedel bi bil, da je posvečena sv. Jakobu apostolu. A mladenič se ni kar nič obotavljal; zeló se je razveselil, da je bila cerkev še odprta; z vidnim veseljem je stopil noter. Pred velikim altarjem je gorela večna luč; tja se je približal in pokleknil. Živa vera mu je govorila, da tam notri v tabernakeljnu prebiva

Eden, ki vse vé, vse naše bridkosti Dolgo časa je klečal, v prisrčno molitev zatopljen. Ljudje so bili že skoro vsi odšli, le tu pa tam je še kdo molil. Mladenič vsega tega ni opazil. Gotovo je imel Jezusa mnogo, mnogo prositi, da kar ni mogel od njega. Pa saj ni čudno! Morda je danes revež prvič v Ljubljani, in potem je Jezus njegov edini prijatelj v vsej Ljubljani. V tem je udarila ura v zvoniku in odbila devet. Cerkovnik je prišel pogasiti lučice, ki so gorele na stranskih altarjih. Že je upihnil zadnjo. Sedaj še le je začutil mladenič, da je treba iti. Vstal je in šel ven. Zvezdice so migljale na nebu. Srečne zvezdice! Vsaka ima svoje mesto, ki ga ji je odkazal Stvarnik; toda ubogi človek, ki nima — dóma. Naš neznanec je uprav premišljal, kam bi se napotil sedaj. „V katero hišo naj grem, ko me ne poznajo nikjer?“ vzdihoval je. Toda precej se je pokazalo, da ni zastoj molil. Prav tedaj stopi namreč iz cerkve stara ženica, ki se je bila tako dolgo pomudila. Naš popotnik si misli: „To-le ženo povprašam za prenočišče“. In tako stori. Hiti k njej in jo vpraša:

„Dobra žena, ali mi morete povedati, kje bi mogel prenočiti? Prvič sem danes v Ljubljani, učil bi se rad za učitelja; a sedaj se ne vem kam obrniti. Prosil sem Boga, naj mi pomaga. Prepričan sem, da mi boste prav vi dali pomoč, dobra žena!“

Starki se je mladenič smilil, pa tudi prej ga je videla v cerkvi, kako spodbudno je molil. Spomnila se je besed Jezusovih: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli“. Zato je prijazno rekla mladeniču: „Prav rada ti pomagam, dobri mladenič, ker vidim, da si pošten. Vsako leto imam navadno po dva učenca v stanovanju. No, kjer sta dva, je lahko

še tretji. Tudi ti boš lahko stanoval pri meni. Sedaj pojdi pa kar z menoj. Gotovo si tudi lačen od dolge poti, kaj ne? Nič ne maraj: skuhala ti bodem malo večerje, ti pa mi boš med tem povedal, odkod prihajaš.“ Ves vesel je mladenič zahvalil Boga in je šel s starko.

II.

Iz ljubezni do mamice.

Hiše na Starem trgu v Ljubljani so že stare; mnogim se pozná starost takoj o prvem pogledu. V jedni teh hiš je imela naša stara žena stanovanje. Naredila je luč v kuhinji in zanetila ogenj na ognjišču, da skuha kaj za lačnega popotnika; mladenič pa je sedel na staro skrinjo, ki je bila pri zidu, culico pa je položil poleg sebe. Kmalu pa je prešla vsa boječnost, ker je videl, kako prijazna je žena z njim.

„Najprej mi moraš povedati“, rekla je, „kako ti je imé, da te bom znala klicati“.

„Peter je moje krstno imé“, odgovoril je na to mladenič, „toda moja ljuba mamica so mi doma rekli navadno le: „Pire“.

Ko je izgovoril besedo: mamica, storilo se mu je tako milo, da bi se bil kmalu zjokal, da ga ni bilo sram. Starka je to hitro zapazila; smilil se jej je dobri mladenič, zato ga je vprašala zopet:

„Kaj ne, Pire, da imaš rad svojo mamico?“

„O, dobra žena, ne morem Vam povedati, kako rad jo imam; vse bi dal za njo, za svojo ljubo mamico“, odgovoril je Peter.

„Glej, ta čas, da ti pripravim nekoliko gorke jedi, poveš mi lahko nekoliko več o svojem domu, pa o stariših“, silila je ženica.

„Vse Vam povem, ker bi radi slišali“, odvrnil je Peter, „ali dosti Vam ne morem povedati. Star sem še le šestnajst let, nisem torej še mnogo doživel. Domá sem daleč tam na Belokranjskem, blizu črnomaljskega mesta, v revni vasici. Tam živí še moja ljuba mamica in pa še nekaj bratov imam in sester. Očeta pa nimam več. Bili so kmetovalec. Mnogo so trpeli, da so preskrbeli kruha za družino. Saj veste, dobra ženica, na Belokranjskem je kmetiču večkrat silno hudo. Kolikrat se zgodi, da je po letu žito uprav lepo dozorelo — pa se pripodé črni oblaki in toča se vsuje iz njih črez polje, in vse klasje omlati in sèsuje. O, še dobro vem, ko sem bil kakih deset let star, takrat je tudi prihrumela toča in je pobila vse poljske pridelke. Oče in mati sta bila silno žalostna, in vsi ljudje po vasi so bili žalostni; in takrat so mi rekli oče: „Pire, glej, kako hudo je za poljedelca. V šolo te hočem poslati, da boš nekoliko laže služil kruh“. Tudi domači gospod učitelj so očetu prav dali, in tako so me peljali najprej v Črnomelj. Tam sem stanoval pri nekih sorodnikih in hodil v tretji razred. Drugo leto pa so me že peljali v Novo Mesto. V Novem Mestu sem dovršil četrti razred ljudskih šol. Veselje sem imel do učenja, in prosil ljube stariše, naj me še dadó naprej v latinske šole. Oče so mi radi ustregli. Začel sem hoditi v prvo latinsko šolo. Očetje frančiškani so nas učili. Bil sem ves srečen; skrbij nobenih nisem imel, saj so oče in mati skrbeli za-me. Toda tisto leto je zadela naenkrat našo družino velika nesreča: moj dobri oče so zbo-

leli in v malo dnevih umrli. O, kako smo vsi doma jokali. Moja ljuba mamica so se mi neizrečeno smilili. Ne grem več nazaj, rekel sem jim, ampak kar pri Vas ostanem in Vam bom pomagal, da ne boste preveč trpeli. Toda mamica niso bili s tem zadovoljni. „Le pojdi nazaj v šolo in uči se“, rekli so mi, „skrbela bom za-te, kar bom mogla, da ne boš stradal“. In res sem se vrnil. Hodil sem potem še dve leti v gimnazijo, tako da sem dovršil tretjo z božjo pomočjo. Seveda, trda mi je šla obe leti: mamica so komaj mogli dajati za stanovanje in obleko, hrano pa so mi dajali dobrotljivi očetje frančiškani v samostanu. Rad bi si bil sam kaj prislužil, toda premalo sem še znal, da bi bil mogel druge učiti. In takrat, ko sem prišel po tretji šoli domov na počitnice, povedali so mi moja ljuba mamica, da me ne morejo več dati v šolo. „Zasluži se niti novčič ne, odkar so umrli oče“, rekli so, „glej, prav nič več ne morem plačevati za-te“. Žalosten sem bil po teh besedah, da Vam ne morem povedati. Začel sem zopet kmetiška dela opravljati. A kadar sem bil sam in me moja mamica niso videli, tedaj sem večkrat jokal, zakaj nimam toliko denarja, da bi mogel nazaj v šolo, in neprenehoma sem prosil Boga, da bi mogel dobri mamici olajšati trpljenje. Tako sem ostal doma celo leto. Letos, okrog Velikega Šmarna je bilo, sem pasel živinico na senožetih. Prav nič se mi ni več poznalo, da sem se kedaj v šolah učil latinskega in grškega in nemškega jezika in drugih rečij več. Napravljen sem bil ubožno, kakor drugi pastirji. Pa kadar sem se spomnil šole, vselej me je zbolelo srcé, češ, kako lahko bi pomagal ljubi mamici, ako bi dokončal šole in se česa naučil! In tedaj so mi

solze silile v oči. Oh, ljuba mamica, koliko morate trpeti zá-me, in jaz vam ne morem pomagati nič! Tako sem vzdihoval. In ko se je živinica mirno pasla, pokleknil sem jaz in prosil dobro Mamko Božjo, naj se usmili moje ljube mame. In ko sem tako pasel, prišel je tiste dni k meni neki tovariš, s katerim sva skupaj hodila v latinske šole. On se je učil naprej. Takrat me je prišel obiskat. Ko me vidi nekam žalostnega, vpraša me:

„Povej, Pire, zakaj nisi več tako vesel, kakor časih?“

„Glej“, odgovorim mu, „mamici se domá hudo godi, in jaz jim ne morem pomagati. Zato sem žalosten. Ako bi mogel v šole nazaj, zopet bi bil vesel“.

„Zakaj ne moreš več nazaj v šole?“ vpraša me zopet.

„Pomisli, pravim, da ima gimnazija osem razredov. Predno jih dovršim vse, Bog vé, če bodo mamica še živa“.

„Ali ne bi hotel biti za učitelja?“ zastavi mi tovariš vprašanje.

„O, rad!“ odvrnem.

„Poslušaj moj svèt: Pojdi v Ljubljano na učiteljsko pripravnico. V štirih letih boš dokončal učenje in postal učitelj. Potem vzameš lahko mater k sebi“.

Meni je bil ta svèt zeló všeč; začel sem veselejše dihati.

„V štirih letih“, praviš, „sem lahko učitelj?“

„Da, če se dobro poprimeš učenja“.

„O, poprijeti se ga hočem trdno, samo da prej pomagam svoji ljubi mamici“.

Ali nekaj me je začelo skrbeti. Zato zopet vprašam :

„Tovariš, povej, kako bom pa živel v Ljubljani, ker nikogar ne poznam tam, in mamica mi ne morejo nič več pomagati“.

„Bodi brez skrbi!“ odvrne mi on. „Zvedel sem že o mnogih, ki so dobili pri dobrih ljudeh pomoč. Pojdi v to in ono hišo prosit, da bi ti dajali opoldne ali zvečer kaj jesti. Boš videl, da boš dobil“.

Sklep je bil storjen: v Ljubljano pojdem na učiteljsiše! Razodenem sklep mamici. Niso mi branili. „Zadnje novčiče, ki jih še imam, ti bom dala in pa molila bom zate“. Tako so mi rekli dobra mamica. Včeraj zjutraj sem vzel slovó od gospoda župnika in gospoda učitelja; nazadnje tudi od mamice. Kupili so mi za odhod ta-le novi klobuk, ki ga vidite, za 30 kr., in tri goldinarje denarja so mi dali. „Ne zabi nikdar molitve in Mamke Božje!“ naročali so mi za slovo. Tako sem se poslovil. Sinoči sem prenočil v Novem Mestu, davi na vse zgodaj sem vstal in hitel dalje, da bi bil čim prej v Ljubljani. In došel sem uprav o Marijinem zvonjenju. Sedaj veste vse, končal je mladi popotnik pripoved svojo, samo to moram še pristaviti, da Vam Bog plačaj stotero, ker ste me vzeli pod streho nocoj. Sam ne vem, kam bi bil šel, ker sem tujec v Ljubljani.“

Solze so stale v očeh stari ženici, ko je poslušala Petrovo pripovedovanje. Kako dober otrok je to mislila si je na tihem, ki tako ljubi svojo mater. Potem pa ga je potolažila rekoč:

„Nič se ne boj, Peter. Tak otrok, ki stariše spoštuje in ljubi, bo gotovo srečen. Tudi ti boš. Vidiš, sama sem ubožna in nič nimam, pa kolikor bom mogla,

ti bom pomagala. Hrane seveda ti ne bom mogla dati, a stanovanje boš imel vedno lahko tukaj, in kadar boš imel kaj, boš pa plačal“.

Peter jej je bil iz srca hvaležen za to dobroto; in ko je še s hvaležnostjo pokrepčal se z malo večerjo, ulegel se je po kratki večerni molitvi ves utrujen spat, prvič v beli Ljubljani. — Gotovo je imel dobro, trdno spanje, saj je mirna vest najmehkejša postelja, in Petru je vest rekla, da je to lepo, ker je iz ljubezni do mamice šel na tuje, učiti se.

III.

Od hiše do hiše.

Po noči se je naš Peter dobro odpočil. Zjutraj je bil kmalu na nogah. Navajen je bil zgodaj vstajati. Njega ni nikoli solnce klicalo iz spanja. O, Bog vé, kako se mi bo danes godilo?“ vzdihnil je na tihem. Prav tako na tihem pa se je tudi umil in oblekel, da ne bi nikogar budil ter tiho odšel iz hiše. Kam? Najprej v cerkev. V Št. Jakobski cerkvi je uprav pozvonilo k sv. maši. Peter si je bil zapomnil dobro resnico:

Z Bogom začni vsako delo,

Pa bo dober tek imelo.

Bil je lepo pri sv. maši, da bi mu ljubi Bog dal srečo čez dan. In tisti dan je res mnogo trpel ubogi mladenič. Denarja ni imel, mamica ga tudi niso imeli; kje bo dobival hrano, da bo mogel živeti? Moral je torej iti k dobrim ljudem prositi. Ali siromak ni poznal nobenega dobrotnika, in tudi njega ni poznal nihče. Njegov tovariš tam na paši mu je bil nasvetoval neko imenitno gostilnico. Tja naj gre, pa bo

gotovo dobil hrano. Peter gre. Pride k gostilničarici. Peter jo uljudno pozdravi s krščanskim pozdravom :

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Gostilničarica mu sicer odkima, a nič ne reče. Peter začne prositi :

„O dobra gospa, usmilite se ubogega učenca. Rad bi hodil tukaj v Ljubljani v šolo, pa nimam toliko denarja, da bi plačeval tudi hrano. Prosim Vas, ako bi mi mogli pomagati. Zmirom Vam bom hvaležen“.

Gostilničarica ga je sicer poslušala, toda ni ga dobro razumela. Bila je doma iz nemških krajev, in je le sem ter tje kako besedico znala povedati po slovensko. Peter je pa že toliko znal nemški, da jej je mogel odgovoriti na vsa vprašanja. Izprašala ga je vse: odkod je doma, če ima še stariše žive, v katero šolo bo hodil. Posebno jej je bilo všeč to, ker je pravil, kako rad bi pomagal mamici, ko bi le mogel. Rekla mu je: „Kolikor morem, te bom podpirala. Vsako nedeljo opoldne le pridi sem; dobil boš vselej kosilo“.

Peter je bil ves vesel. Zahvalil je gospó in odšel. „Enkrat na teden imam že!“ vskliknil je zunaj, „hvala Bogu! Gotovo bom za druge dneve še tudi izprosil“. Tako je mislil, toda revež se je motil. Šel je tisto dopoldne še v kake desetere hiše in povsod prosil, kakor v prvi. Toda kaj je dobil? Samo v eni gostilnici so mu rekli, naj pride vsak četrtek jest opoldne, drugje pa ni dobil nikjer nič. Povsod so se izgovarjali, da imajo drugih revežev dosti. Če je reven, naj bi bil pa domá ostal. O, tisti ljudje niso vedeli, da je Peter samo iz ljubezni do mamice prišel tako daleč. Take osorne besede so rahlega mladeniča hudo potrle. Ni si upal iti nikamor več. Seveda je

dobrih hiš dosti v Ljubljani, v katerih dobivajo siromaki pomoč, ali on ni vedel za-nje. Bridko, silno bridko mu je bilo. Šel je ves žalosten proti svojemu stanovanju. Tu gre mimo nekega peka. Novo srčnost dobi; misli si: Še tukaj poskusim; morda ne bo zastonj. Stopi v prodajalnico. Notri je bil gospodar pek sam. Peter mu potoži svojo revščino. „V imenu božjem Vas prosim, pomagajte meni siromaku. Molil bom za Vas“.

Peč je bil dobrega srca. Smilil se mu je mladenič. Obljubil mu je pomoč.

„Le pridi vsako jutro k meni, pa doboš vselej hlebček črnega kruha“.

Peter je bil vesel, da je kar poskočil. „Sedaj sem pa že na trdnem“, mislil si je, „da bo le vsak dan nekaj prišlo pod zob“. — Šel je naravnost domu na stanovanje, ker ni hotel nikogar več nadlegovati. Doma pa ni pravil, kako se mu je godilo slabo, ampak se je pohvalil, češ toliko sem izprosil, da bo zadosti.

Jaz vam pa samo to rečem: ako bi bili oni ljudje vedeli, kako hvaležen jim bo Peter za vsak dar, gotovo ga ne bi bili odpravili s praznimi rokami. Zato je pa najboljše, nobenega reveža ne zapoditi od hiše. Bog ve, kako zelo potreben je pomoči. Sveti Gregor Veliki, rimski papež, je dal vsakemu revežu kaj. Enkrat, pravijo, je prišel Kristus k njemu kot berač, pa ga ni poznal. Še le pozneje ga je spoznal. Zato je pa vedno učil: „Vsakemu dajte, saj ne veste, morda je pa tisti revež Kristus sam“.

IV.

Bridke ure.

Drugi dan se je pričela šola. Peter je hodil, kakor se je bil odločil, v učiteljsko pripravnico. Učiteljska pripravnica ali učiteljišče je lepo, veliko poslopje v Ljubljani, kjer se pridni mladeniči pripravljajo, da postanejo enkrat izvrstni učitelji. Ta blagi cilj je imel tudi naš Peter pred očmi: postati izvrsten učitelj, ljubezniv prijatelj otrokom. Poprijel se je učenja z vso gorečnostjo. Toda, kako se je mogel učiti, vprašate me, če pa še jesti ni imel kaj? O, preljubi mladi prijatelji, kako hudo se je takrat godilo Petru, je skoro neverjetno, in jaz sam ne bi verjel, da mi ni on sam večkrat pravil s solzami, kako je bilo. Precej, ko se je začela šola, se je Peter vsedel in pisal svoji ljubi mami belo pisemce. V pisemcu pa so bile zapisane te-le besede:

Ljuba mamica!

Ko ste me za slovo prekrižali, naročili ste mi tudi, da Vam moram hitro sporočiti, kako se mi godi tukaj v Ljubljani. Bodite brez skrbi, ljuba mamica! Toliko sem že izprosil pri dobrih ljudeh, da mi od lakote ne bo treba umreti. Tudi gospodinja, pri kateri stanujem, je dobra. Z božjo pomočjo se bom prav pridno učil. Čez štiri leta dovršim šole, potem boste pa Vi, ljuba mamica, vedno pri meni, in takrat bodeva imela oba zadosti kruha. Bog mi daj skero že dočakati, da bi Vam mogel kaj pomagati. Vedno molim za Vas, da bi bili zdravi. Z Bogom!

Srčno Vas pozdravlja Vaš hvaležni sin

Peter.

Kar jih je hodilo takrat v šolo, med vsemi je bil naš Peter gotovo najpridniši. Vstajal je, kakor smo že povedali, zgodaj, kajti star pregovor pravi: Rana ura, zlata ura. Zjutraj se človek dosti nauči. Ko se je umil in oblekel, pokleknil je in opravil jutranjo molitev. Nikdar je ni opustil. Nikdar tudi ni pozabil moliti za ljubo mamico in rajnika očeta. Če je imel več časa, šel je tudi k sv. maši; dvakrat na teden je pa vselej šel, namreč v četrtek, ko ni bilo šole, in v nedeljo, ko mora iti vsak dober kristijan. Po jutranji molitvi je prižgal svetilnico, vzel knjigo v roko in se tiho učil. Večkrat so drugi še spali, ko je on že gledal v knjigo; in drugi so bili še v gorki postelji, Peter pa je sedel pri mizi v mrazu. Pa za vse to se ni zmenil. Vedel je, da mora človek kaj trpeti, ako hoče kaj lepega doseči. Rajnik škof Slomšek so rekli:

»Le trpljenje naših dni
Nam veselje posladi«.

Tako se je učil do polu osmih. Takrat so drugi, ki so z njim stanovali, dobili zajutrek, gorko kavo in kruh; on ni mogel toliko plačati, in ni dobil nič. Pa zaradi tega ni bil nezadovoljen ali jezen. Mislil si je: „Koliko revežev je, ki se jim prav tako godi, kakor meni, ali pa še slabše. Za štiri leta bom pa sam svoj gospod, in mamica bodo kuhali zajutrek sebi in meni“. Pobral je tedaj knjige in rekel prijazno: z Bogom! gospodinji in tovarišem ter šel.

Gredoč v šolo pa je imel vselej dva opravka. Prvi je bil ta, da je šel k svojemu dobrotniku peku po obljubljeni hlebček črnega kruha. Vsako jutro je spoštljivo voščil „dobro jutro“, vstopivši v prodajalnico, in ko so mu dali kruh, vselej je hvaležno rekel:

„Bog Vam povrni tisočkrat!“ Hlebček je spravil v žep, potem pa je šel na drugi opravke. Kateri je bil ta? Pot do šole ga je peljala mimo cerkve. Če malo noter stopim, nič ne zamudim, mislil si je, in je tako vsak dan pred šolo prosil sv. Duha za razsvetljenje. Peter je pa tudi rad povedal, zakaj je to dobro. Rekel je: Če kola ne tekó rada, treba je kolesa namazati z oljem, potem se pa vrté kar sama. Prav tako je pri učenju: če z molitvijo namažem pamet, pa mi gre v šoli vse tako gladko, da se nič ne izpodtakne. Prišedši v šolo, ostal je mirno na svojem prostoru. Nikdar ga ni nihče slišal vpijočega ali razsajajočega. Vendar pa je bil z vsakim prijazen in vsakemu je prijazno odgovoril, če ga je kaj vprašal. Ni čuda, če so ga vsi radi imeli, tovariši njegovi, pa tudi učitelji. Saj je pa tudi najbolje znal vsako reč, bodisi krščanski nauk, ali druge reči, katerih se morajo učiti na učiteljišču. Po šoli je šel naravnost domov. Tedaj še le je nekoliko jedel. Pa kakšno je bilo njegovo kosilce? Drugi tovariši so imeli za kosilo gorko juho in mesó, Peter pa se je takrat stisnil v kak kotichek, privlekel hlebček iz žepa ter ga razpolovičil. Eno polovico je pojedel, in to je bil njegov obed; drugo polovico si je prihranil za zvečer, in ta je bila Petrova večerja. Seveda so bile te bridke ure zanj, in lačen je bil, večkrat silno lačen. Časih so mu prišle solze v oči, tako se mu je milo storilo, da je tako reven, tako zapuščen. Pa spomnil se je zopet ljube mamice tam daleč na Belokranjskem, in zopet se je razveselil. In potožil je revščino svojo Bogu, ki še za vrabce tako po očetovsko skrbi, koliko bolj skrbi še le za ljudi! — Le dvakrat na teden je imel boljše kosilo, v četrtek in nedeljo, ko je dobival v onih dveh gostilnicah. —

Tisti čas je ubogi Peter poskusil dosti hudega; pokazal je pa tudi čudcvito potrpežljivost. Nikomur ni tožil, kako se mu godi. Učil se je, kakor da bi imel vsega dovolj, veselega srca je bil, kakor da je bil vsak dan povabljen na pojedino. Tako je skrival svojo revščino in stradanje blizu do Božiča. Toda Bog je videl njegovo trpljenje in mu je poslal za božične praznike pomoč.

V.

Nepričakovana pomoč.

Malo dni pred Božičem je dobil Peter pismo. Pismo je bilo od matere. Glasilo se je pa tako-le:

Ljubi sin!

Vem, da se ti hudo godi v Ljubljani. Rada bi ti pomagala, pa nimam s čim; rada bi ti poslala za Božič kak novec, pa nisem ga zaslužila bora, odkar si ti odšel. Pa nič ne maraj! Če prav ti z denarjem ne morem pomagati, pomagala ti bodem z molitvijo. Vsak dan prosim Mater Božjo za-te. Ona nam bo vse izprosila. Kar Mamki Božji se tudi ti izroči, pa se bo obrnilo na bolje. Zdravi smo doma. Voščimo ti prav vesele praznike.

Peter se je izjokal od veselja, da je dobil pismo od ljube mamice. Naenkrat so bile pozabljene vse bridkosti. Njegovi tovariši so se pogovarjali, kako pojdejo domov k starišem o praznikih. Peter je molčal, ker domov ne bo mogel iti, tako daleč. A žalosten ni bil zbog tega: da so le ljuba mamica zdravi, pa je dobro. In tako lepo ga znajo potolažiti.

Peter je slušal materine nauke in potožil vso svojo bridkost Mariji. In pomoč je tudi res prišla, prav za praznike.

Za Petrovo marljivost je bil izvedel namreč tudi šolski ravnatelj. Zeló ga je veselilo, kar je slišal o nadepolnem mladeniču. Dva dni pred Božičem ga pokliče k sebi. Peter pride.

„Pojdete li domov za božične praznike?“ vpraša ga gospod ravnatelj.

„Ne pojdem“, odgovori spoštljivo Peter.

„Zakaj ne?“

„Predaleč imam do doma, gospod ravnatelj, železnica ne vozi doli in voza ne morem dobiti, ki bi me peljal.“

„Ali stariši še živé?“

„Oče so umrli, mamicā pa še živé“, odgovoril je zopet Peter.

„Ali Vam morejo kaj pomagati mati?“ vprašal je dalje ravnatelj.

Petru se je pri teh besedah milo storilo; solze so mu zalile oči. Gospod ravnatelj je to videl, in precej je tudi vedel, zakaj je Petru tako hudo. Zato ga prime prijazno za roko in mu reče:

„Bodite potolaženi, mladi prijatelj! Ker toliko lepega slišim o Vas, pomagal Vam bodem rad, kar bo mogoče. Za sedaj imam za Vas malo pomoč. V neki šoli potrebujejo enega, ki bi otroke učil vsak dan eno uro petja in telovadbe. Ali hočete Vi to storiti?“

„O, iz srca Vam bom hvaležen, gospod ravnatelj, če meni izročite ta posel“, odgovori Peter razveseljen.

„No, prav. Dobili boste za to nekaj plačila. To bo že ena pomoč. Kar sedaj precej pojdite tja in povejte, da sem Vas jaz poslal.“

Na to mu je gospod ravnatelj povedal, kje je tista hiša. Peter je hvaležno odšel. Kakor mu je bilo ukazano, tako je storil. Takoj je hitel v ono hišo. Prijazno so ga sprejeli, in videč, da je lepega vedenja, izročili so mu otroke, da jih uči. Še tisti dan je začel. Otroke je imel silno rad. Potrpljenje je imel z vsakim. Otroci so ga zelo ljubili. Najraje bi bili vedno pri njem. Učil jih je peti vesele pesmice, pa tudi čvrsto korakati, kakor vojaki, kadar marširajo skozi mesto. Toda sedaj Vam moram povedati, da je Peter dobil za praznike še od drugod pomoč.

Drugi dan je bil tisti dan pred svetim dnevom. Otroci po mestu in vaseh so se veselili božičnega večera in polnočnice. Šele tisti dan že ni bilo več. Peter je bil dopoldne šel nekaj ven, kupit si papirja. Kar ga sreča neki součenec. Stopi k Petru ter mu reče:

„Peter, sedaj pojdi pa z menoj. Namenjen sem bil k tebi.“

„Kam hočeš, da naj grem s teboj?“ vpraša Peter.

„Boš že videl“, odgovori mu tovariš. „Naprej ti ne povem, le toliko ti rečem, da bo prav za-te, če greš. Povedal sem že, da te pripeljem.“

Peter se udá in gre s tovarišem. Mahneta jo čez glavni trg, in ko prideta konec škofijske cerkve sv. Nikolaja, prime tovariš Petra za roko, rekoč: „Za menoj!“ Zavijeta v stransko ulico; tam stoji župnišče. Tja noter vodi Petra za seboj. Prekoračita

nekaj stopnic, in naenkrat stojita pred belimi vrati. Tovariš potrka. Začuje se glas: „Ave!“ Vstopita. Petru nemirno bije srce, ker ne ve, kam je prišel. Pa kmalu mu izgine ves strah. Stala sta pred prijaznim, sivolasim mašnikom. Tovariš je prvi izpregovoril: „Ta je tisti moj součenec, o katerem sem Vam pravil, prečastiti gospod kanonik. Smilil se mi je, ker je od dne do dne hujšal; zvedel sem, da strada. Vi pa ste mi rekli, naj ga pripeljem k Vam.“

Častitljivi starček se Petru nasmehne in mu ljubeznivo položi roko na ramo: „Zakaj nisi prej prišel k meni? Pridne učence ima Bog rad, pa tudi dobri ljudje. Od sedaj zanaprej ti ne bo treba več tako stradati. Taki revni in pridni dijaki imajo v Ljubljani svojo posebno mizo, kjer dobivajo jesti opoldne in zvečer. Jesi jim dajejo dobre roke. Tudi ti smeš hoditi k tej mizi“. Od veselja Peter ni vedel, kako bi zahvalil dobrotljivega gospoda. Poljubil mu je ginjen roko. Potem sta odšla. Peter pa je tekel naravnost v cerkev pred altar Matere Božje ter je s srčno hvaležnostjo govoril te-le besede: „O Mamka Božja, vse dobrote, ki so me danes doletele, nihče drugi jih ni izprosil, kakor Ti. Bodi tisočkrat zahvaljena!“ — Sedaj je začel Peter veselejše dihati. Vsak dan je imel kosilce opoldne in zvečer večerjico. Oni stari gospod je skrbel zanj. Hlebček črnega kruha, ki ga je dobil zjutraj, je smel že za zajutrek pojesti. O, kako dobro mu je teknil! Tudi se je mnogo laže učil. O pustu so dobili prvič spričevala. Petrovo spričevalo je bilo najboljše. Nesel ga je pokazat vsem svojim dobrotnikom: gostilničarici, peku, dobremu gospodu duhovniku. Vsem je še enkrat obljubil, da jim bo zmirom hvaležen za vse dobrote. Najbolj pa je

hitel pisati domov svoji ljubi mamici. Iz njegovega pisma naj povem le tri stavke. Pisal je:

„Ljuba mamica! Ne morem Vam popisati, kako sem vesel danes. Dobili smo šolska spričevala, in moje je najboljše. Jaz vem, da mi je Mamka Božja pomagala, zato je ne bom nikdar pozabil.“

VI.

Mesec majnik.

To, kar Vam sedaj povem, je kaj veselo. Peter se je pripravljajl za počitnice. O Veliki noči namreč tudi ni bil šel domov. Tako že celih osem mesecev ni videl ljube mamice. Lahko si mislite, da je težko, težko že čakal konca šolskega leta. Toliko rečij je imel v glavi, katere bi mamici rad povedal. Ena je posebno imenitna. Kaj menite, kaj je bilo? — Majnik mesec, kakor veste, je posvečen preblaženi Devici Mariji, Materi Jezusovi. Tisti mesec je najlepši v celem letu. Kako lepe so šmarnice, ki se opravljajo po cerkvah! Peter je šel vsak večer k tej pobožnosti; nikdar je ni zamudil. Če ga je kdo ustavljal na potu, rekel mu je: „Ne zameri, ne morem se pogovarjati s teboj; mudi se mi v cerkev.“ Da je v cerkvi bil vsem lep izgled, tega mi še praviti ni treba. Nekega dne, majnika meseca, pa je bil Peter nenadoma poklican v ravnateljstvo pisarno. Peter ni vedel, kaj bo; ubogal je in prišel. Gospod ravnatelj ga je prijazno pozdravil, potem pa mu pokazal neko pisanje.

„Glejte“, rekel mu je, „kako ste srečni. Pred Božičem sem Vam bil obljubil, da Vam bom pomagal, kolikor bom mogel. Nisem mislil, da boste danes tako srečni. Glejte, ljubi Peter, to pismo je pisano od deželne gosposke. Pisano pa je notri, da boste odslej dobivali vsako leto sto goldinarjev podpore, da boste laže plačali stanovanje, hrano in obleko. Glejte, pridnega učenca imajo povsod radi.“

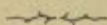
Peter ni vedel, kako bi zahvalil gospoda ravnatelja za toliko prijaznost. Še bolj pa je bil v srcu hvaležen Bogu, da tako po očetovski skrbi zanj. Sto goldinarjev vsako leto! O, sedaj se bom pa brez skrbi učil. Tudi obleko si bom lahko napravljajal. Dan pozneje je potegnil Peter prvi del obljubljene podpore. Kaj menite, kaj je storil z njo? Marsikateri človek je tako nespameten, da denar, ki ga dobi, zapravi prav po nepotrebnem, kupuje si neumne sladkarije ali predrago obleko, ali kako drugače. Peter je vedel, kaj mora najprej storiti. Bankovec za pet goldinarjev je zavil v pismo in ga poslal materi. Poleg tega pa je pisal to-le:

Ljuba mamica!

Veselite se z menoj! Velika sreča me je doletela. Od zdaj zanaprej bom dobil vsako leto sto goldinarjev podpore. O kako moram biti hvaležen Bogu in pa Mamki Božji, ki mi je izprosila to srečo! Vam pa pošiljam tá-le denar, da ne boste trpeli takega pomanjkanja. Kadar bom kaj imel, vselej bom tudi Vam poslal, zato ker mi četrta zapoved božja ukazuje, da Vam moram biti hvaležen, ljuba mamica, in da Vas v potrebi ne smem zapustiti. — Kmalu bomo sklenili šolsko leto. Kmalu se bodeva torej videla!

Z Bogom! Vaš hvaležni sin Peter.

Za dva meseca so res sklenili šolsko leto. Peter je bil veš srečen. Dobil je zopet tako izvrstno spričevalo. Najraje bi bil zletel naravnost domov — k ljubi mamici. Toda hvaležnosti ni pozabil. Poslovil se je prej od vseh dobrotnikov svojih in jim pokazal spričevalo; še le ko je to storil, zvezal je nekaj knjig v culico in jo mahnil po dolenski cesti — domov k ljubi mamici v Belo Krájino.

VII.

Na počitnicah.

Ali naj vam sedaj pripovedujem, kako se mu je godilo na počitnicah? Saj vi, mladi bralci, sami veste, kako prijetno je, kadar ni šole skoro dva meseca. Peter je kar letel domov. Sem ter tja je prisedel h kakemu vozniku, ki ga je potegnil nekoliko dalje. Toliko vem, da bi ga bil vsak rad vozil prav do doma, ako bi bila imela eno pot, tako prijazno se je razgovarjal Peter z vsakim človekom. Drugi dan popoldne je bil domá. Mamica se je zjokala od veselja, zagledavši ga. Tudi Petru so stopile solze v oči.

„Mamica, hvala Bogu, da sem le zopet pri Vas. Pri Vas je najbolje!“ Tako je zaklical ves srečen. Prišel je tudi mlajši brat, pozdravit ga. Vsi so bili veseli.

Peter je pripovedoval, kako trdo se mu je godilo to leto v Ljubljani, precej prve mesece. „Pa vse je minilo“, pristavil je, „in sedaj sem še bolj vesel, ker sem prej moral nekaj trpeti. Resnične so besede:

•Le trpljenje naših dni
Nam veselje posladi.•

„Res je tako, ljubi otrok“, pritrди mu mamica, „mnogo je treba na svetu pretrpeti, zato bomo pa enkrat toliko bolj veseli v nebesih. Tam ne bo nobe- nega trpljenja več.“

„O dá, mamica“, odvrne hitro Peter, „saj je Jezus Kristus sam rekel: „Blagor žalostnim, ker ove- seljeni bodo.“

Bog ve, kako dolgo bi se bili še razgovarjali, da se ni Peter kar naenkrat spomnil nečesa.

„Mamica!“ zakliče, „kaj pa porekó gospod župnik in gospod učitelj, ko zvedó, da sem prišel, pa se nisem še oglasil pri njih?“

Takoj se napoti k gospodu župniku. Zadovoljni so bili z njegovim lepim vedenjem. Peter jim je bil pa tudi iz srca hvaležen za lepe nauke, katere je bil prejel od njih kot otrok v domači šoli. Od župnika je hitel naš dobri Peter k gospodu učitelju. Hej, to je bilo veselje, ko so ga zagledali! Saj so ga pa tudi radi imeli; med vsemi otroki, kar jih je kdaj k njim hodilo v šolo, je bil Peter najkrotkejši, najpridniši. Sedaj pa so ga prijeli za roko, rekoč:

„No glej, Peter, to je pa res lepo od tebe, da nisi pozabil mene, starega učitelja!“

„O, gospod učitelj“, odgovoril je Peter, kakor žalosten — „kako je mogoče, da bi Vas pozabil? Toliko ste se trudili z menoj, učeč me brati in pisati. Zmirom Vam bom hvaležen, pa tudi molil bom vedno za Vas.“ — Gospod učitelj so imeli sina Jankota, ki je bil enake starosti s Petrom. Peter in Janko sta bila srčna prijatelja. Takoj sta bila skupaj, in kar nista se mogla več ločiti. Bila sta oba dobra mla- deniča, in le med takimi je pravo prijateljstvo. Tudi Janko je hodil v šole, toda latinske, ker je hotel po-

stati — mašnik. Večkrat sta obiskala drug drugega. Časih je Peter kaj delal na polju ali pa pomagal doma mami in je bil napravljen v slabšo obleko. Kakor hitro pa je zagledal Jankota, zbežal je v svojo sobico in oblekel lepše oblačilo. Peter ni bil nikdar zamazan, in če je kdo drug prišel, vselej mu je šel naproti v snažni obleki. Kadar je imel čas, odprl je knjigo ter bral in se učil po cele ure. Kakor v Ljubljani, tako je tudi doma rad hodil v cerkev. Kdor ga je videl, vsak je bil vesel, ker je bil vedno prijaznega obraza.

Hitro, hitro sta minila dva meseca počitnic. Sadje je bilo prav kar dozorelo: hruške, jabolka, češplje, vse je bilo lepo zrelo, a Peter je moral od doma, nazaj v Ljubljano. In rad je šel, iz ljubezni do mame. Ko je slovo vzel od vseh, rekel je mami:

„Nič ne bodite žalostni, mama, če grem daleč proč od doma. Za vse bo dobro, če grem. Glejte, še tri leta, pa bom tudi jaz učitelj, kakor so naš gospod učitelj, in Vi boste prišli k meni in boste zmirom pri meni.“

To izrekši jih je zapustil in ubiral pot proti beli Ljubljani. Takrat ni slutil, kaj ga čaka.

VIII.

Nov znanec.

Z velikim veseljem se je lotil Peter učenja ob začetku novega šolskega leta. Ravnal se je po pogovoru: Dobro začeto, dvakrat prijeto. Mislil je poleg tega večkrat na mamico tam daleč na Dolenjskem

bivajočo. Še tri leta se pridno učim, pa postanem možák in dosežem učiteljski poklic, ki je tako lep — in mamica bodo pri meni! Tako je premišljal in z vedno večim veseljem pripravljaj se za svoj stan — za učitelja. Posebno rad je imel dobre, koristne knjige. Nekaj novčičev mu je vedno ostajalo; za tiste je kupil sem ter tja kako knjigo. Knjige, čeprav so mrtve, so moji najljubši prijatelji. — rekel je večkrat. Tisto leto je dobil v Ljubljani znanca. Ime mu je bilo Anton. Kako sta se seznanila, ni težko povedati. Antonov oče je bil uradnik v Ljubljani, toda ni bil rojen v Ljubljani, marveč v istem kraju, kakor naš Peter, daleč tam na Belokranjskem. Zato je poznal Petra, in zvedevši, da je v Ljubljani, povabil ga je, naj pride katerikrat k njim. Peter je bil vedno veselega srcá; rad je šel v pošteno družbo. In tako je prišel tudi k Antonovemu očetu, in tako sta se seznanila z Antonom. Anton je bil eno leto mlajši od Petra, pa poskočen kakor živo srebro. Že z mladega ga je veselilo risanje, zato so ga stariši dali v šolo v realko, kjer se učenci mnogo pečajo z risanjem, računanjem, zemljepisjem in drugimi enakimi znanostmi. Anton je hodil tedaj že v peti razred realke. Učil se je kaj dobro. Posebno lepo je znal slikati. Marsikateri je rekel starišem njegovim: „Kako srečni ste, da imate takega sina! Vaš Anton bo še imeniten slikar.“ Toda stariši niso bili nič kaj veseli; nekaj jih je skrbelo. Anton je imel nekaj tovarišev, ki niso bili posebno lepega vedenja. Pa prav z njimi se je najrajše bratil. Časih se je izgubil z doma, pa ga ni bilo po cele ure domov. Oče je bil v službi, zato ni vselej vedel, da sina ni doma. Materi pa je bilo silno hudó.

„Anton, nikar ne zahajaj v slabo družbo, nič prida se ne boš naučil od takih tovarišev“, tako ga je svarila in prosila mati. Toda Anton že ni hotel več slušati. Prevzetno je odgovarjal: „Saj že vse znam; ni se mi treba več učiti. Zmirom pa tudi ne bom doma. Kaj hočete, da splesnjujem?“

„Tiho, tiho, sin moj, ponižno se odgovarja“, učila ga je mati. „Ne pravim ti, da ne smeš iti ven pod milo nebo, na sprehod, toda pusti slabe tovariše in hodi raji s Petrom. Peter je blag mladenič.“

Toda Anton je imel izgovor pripravljen. Rekel je: „Rad imam Petra, ali kako bom z njim hodil? On se pripravlja za učiteljski stan, jaz pa hočem biti slikar. Jaz se moram pogovarjati s takimi, ki so moje vrste in moje misli.“

Tako ni vse nič pomagalo. Mati je prosila Petra, naj pridobi Antona, da bo pustil druge tovariše pa z njim se družil. Petru se je Antonova mati smilila; precej je poskušal pregovoriti Antona. Res ga je spravil, da sta šla skupaj na sprehod. Med potjo mu je pripovedoval o svojem rojstnem kraju. „O Anton“, pravil je, „da veš, kako lep je moj rojstni kraj, ti bi se čudil in nikoli ga ne bi pozabil.“ Anton je z veseljem poslušal prijateljevo opisovanje. V srcu se mu je zbudila želja, da bi videl ta kraj. Peter pa mu reče na to:

„Glej, ako mi obljubiš, da boš zanaprej slušal stariše in pustil slabe tovariše, pa te o počitnicah vzamem seboj domov in bodeva dva cela meseca skupaj ogledovala naše lepe kraje. Ali si zadovoljen s tem?“

Anton mu je obljubil. Meseč dni je bil ves drugačen: poslušen, prijazen. Oče in mati sta se na

tihem veselila, da bo Anton zopet dober. Toda ni bil mož-beseda. Tovariši so ga zopet zvalili v svojo družčino. In kaj so napravili? Po šolah je navada, da gredó meseca majnika vsi učenci enega razreda s svojim učiteljem ali profesorjem (kakor se imenujejo učitelji viših šol) vèn iz mesta na kak hrib ali kam drugam, nekoliko se razvedrit in razveselit. Antonovi tovariši so hoteli biti pa modrejši in so rekli: „Veste kaj, kar sami pojdimo, bomo še bolj veseli in brez skrbi!“ In so res šli. Anton je šel z njimi. Domá se je izgovoril, češ: saj gre gospod profesor z nami. Pozabil je bil prošenj materinih, naj nikar ne hodi s slabimi tovariši. Toda pregovor pravi: Kdor ne uboga, ga tepe nadloga. Anton se je kmalu bridko kesal, pa — prepozno.

Kadar spomladi čednik prvič žene past živino in začne trobiti v svoj zakrivljeni rog, tedaj je veliko veselje po vasi: živina je že komaj čakala, kedaj pojde na zelene pašnike. Kravice, liske in sivke in čade in sloke so sicer vesele, toda vkljub temu modro korakajo pred čednikom in se kar nič nočejo prenaglití. Toda videti je treba junčke in teličke! Kakor da so znoreli, skačejo po vasi iz kota v kot, da jih ni mogoče ugnati. In še na paši ne marajo kar nič za sladko travico, marveč dirjajo okrog, da sta čednik in poganjč že prav hudo nejevoljna na-nje. Tako so létali tudi Anton in njegovi prijatelji. Kjer je bilo vkreber, tja so se zagnali in tekli do vrh hriba. Vmes so prepevali in vriskali, da so se jim čudili hribi in doline. Oponašali so tudi kukavico, ki je kukala iz zelenečega gozda. Proti poldnevu so bili že vsi silno trudni in žejni. Prišli so do mrzlega studenca. Anton ni nič pomišljal, ampak se je nagnil, da bi pil.

„Ne pij, nikar ne pij, da se ne prehladiš!“ svarili so ga tovariši.

„Meni nič ne škoduje!“ odvrne Anton in pije kakor led mrzlo vodo.

„Sedaj pa vsaj hitro hodi, da se zopet ogreješ!“ opominja ga eden tovarišev. Toda Anton je bil samoglav. „Počivajmo raje nekoliko; trudni smo“, reče in sede. Za nekaj časa vstanejo. Anton pa že ni bil več takó vesel. Obraz mu je bledél in noge so ga vedno teže nosile.

„Kar naravnost domov pojdemo“, prosil je součence. Šli so. Bili so vsi prestrašeni, kaj bo z Antonom. Z največo težavo se je privlekel domóv. Doma se je moral kar precej uleči. Poslali so po zdravnika. Zmajal je z glavo. „Kaj ste vendar delali, da ste se takó prehladili?“ vprašal je milo in resno bolnika. Anton ni mogel odgovarjati. Le mater, ki je vedno stala pri njem in mu stregla, je tiho prosil: „Mati, odpustite mi, da Vas nisem slušal. Sedaj trpim kazen. Bog jo je poslal, ker nisem maral za Vaše opomine. A zanjeprej bom drugačen.“ Materi se je milo storilo. Potolažila je sina: „Vse ti odpuščam, Anton; le miren bodi, pa nič ne govoriti, da se ti ne poslabša.“ Na te besede se je umiril nekoliko, a večkrat se mu je bledlo čez noč.

IX.

Pri bolniški postelji.

Drugo jutro je bolniku nekoliko odleglo. Prosil je še enkrat očeta in mater odpuščanja, potem pa je želel govoriti tudi s Petrom. Služabnica ga je

šla klicat. Toda Peter je bil že odšel v šolo. Zatorej je naročila služabnica njegovi gospodinji, naj pride po šoli k Antonu. Ob enajstih je prišel Peter domov iz šole. Nemudoma se napoti k Antonu. Kakó se prestraši, ko zagleda v postelji, bledega, upadlega! Anton mu podá roko, potem pa reče tiho: „O Peter, mar bi bil jaz s teboj hodil včeraj, pa bi bil zdrav danes. Trden sklep sem storil: od zdaj naprej se ne bom pečal z nobenim drugim, samó midva bodeva vedno skupaj, kaj ne da, Peter?“ Peter ga je lepo potolažil. „Smiliš se mi, moj dragi Anton“, rekel mu je, „kadar le nekoliko ozdraviš, bodeva skupaj hodila na sprehod; jaz te ne zapustim nikdar.“

Za teden dnij se je Anton res nekoliko pozdravil, na videz. Vstal je in začel hoditi. Toda ves se je tresel od slabosti telesne. Videlo se je, da bo težko kedaj zdrav, zmirom je namreč pokašljeval. Vkljub toliki slabosti je pa vendar hotel zopet hoditi v šolo. Neki dan je res šel. Sedel je mirno v klopi, a le malo časa. Kmalu mu je bilo slabo, in morali so ga spremiti domov. Gospodu profesorju in součencem se je zelo smilil Anton. Profesor pa je pri tej priliki ostro pokaral one lahkomišljene tovariše, ki so ga bili spravili seboj. Od tistega dne Antona ni bilo več v šolo. Po dnevu sicer ni ležal, toda moči so mu zelo pešale. Peter ga je obiskal vsak dan. Časih ga je peljal nekoliko iz hiše na sveži zrak. Ker se pa Anton ni mogel sam po koncu držati, prijel ga je dobri Peter pod pazduho in ga peljal. Tako mu je bil na mestu palice opirače. Pa ne samo podpiral je Peter svojega bolnega prijatelja, marveč ga je znal tudi ljubeznivo tolažiti.

„Nič ne žaluj, moj dragi Anton“, tolažil ga je, „bolezen pride, pa tudi mine. Mlad si še; še vse se lahko popravi. Kar v božjo voljo se udaj; Bog je gospodar čez naše življenje in našo smrt. Če je božja volja, boš gotovo ozdrável.“ Antona so Petrove besede vselej zeló potolažile; vse laže je pretrpel hude bolečine. Zato ni čuda, če ga je hotel vedno pri sebi imeti. Seveda se to ni moglo zgoditi, šole Peter ni hotel zamuditi za nobeno ceno; no, ko je pa storil svojo šolsko dolžnost in se je tudi vse naučil, kar so zahtevali učitelji od njega, potem je pa vselej prihitel k svojemu bolnemu prijatelju, tolažit ga in razveseljevat.

Bližale so se zopet vélike počitnice. Učenci vseh šol, viših in nižih, so se samó o njih pogovarjali: kakó prijetno bo doma pri stariših, kakó pojdejo obiskat strijce in tete, in drugih stvari mnogo jih čaka domá. Anton pa je bil prav tiste dni najbolj žalosten, in čim bliže so bile počitnice, tem žalostniši je bil. Petru se je to čudno zdelo, zato povpraša prijatelja nekega dne:

„Anton, povej, zakaj si vendar zdaj vedno takó potrť? Ali se ti mar bolezen hujša?“

Anton pa milo pogleda tovariša, potem pa mu odgovori:

„Ne, ljubi moj Peter, ne žalujem zaradi bolezni, temveč zaradi tebe; ker v kratkem bodo počitnice in ti pojdeš domov k svoji ljubi mamici, jaz pa bom ostal sam, in kdo me bo potem takó tolažil, kakor si me ti?“

Petru se je ubogi mladenič v srce smilil; zato je odgovoril:

„Ne bom te zapustil, Anton. Pri tebi ostanem vse počitnice, takó dolgo, dokler se ne pozdraviš.“ Bolj ne bi bil razveselil prijatelja z nobeno rečjo, kakor s to obljubo. Od veselja so Antonu solze prišle v oči.

„Toda kaj porekó tvoja ljuba mamica, ker te ne bo domov?“ vpraša za nekaj časa.

„Mamica me bodo pohvalili, da sem prav storil“, odgovori Peter, „kajti zmirom se me učili, da bolnike obiskovati in žalostne tolažiti je veliko dobro delo.“

Peter je bil res mož-beseda. Prišle so počitnice. Učenci in dijaki so veseli zapuščali Ljubljano ter hiteli vsak na svojo stran k ljubim starišem, Peter pa, ki je takó ljubil svojo dobro mamico, je ostal v mestu. Posnemal je Jezusa Kristusa, ki je na svojem križevem potu tolažil jeruzalemske žene, sam ná-se pa je pozabil, čeprav je največ trpel. Domov pa je tiste dni pisal táko-le pismo:

H. b. J. Kr.

Ljuba mamica!

Nikar se ne ustrašite, ko mesto mene pride. to-le pismo domov. Nič hudega se mi ni zgodilo, temveč prav vesel sem. Vesel sem, ker sem srečno dokončal drugo leto svojega učenja, še bolj vesel pa zato, ker mi Bog ponuja priliko, kaj dobrega storiti. Moj prijatelj Anton je nevarno bolan in želi mene imeti pri sebi, da mu ni takó dolgčas. Ljuba mamica! zmirom ste me učili, dobro delati, zató vem, da boste v srcu zadovoljni, če raje tukaj ostanem pri bolniku. Če se sedaj ne bomo videli, videli se bomo pa prihodnje počitnice. Še dve leti, moja ljuba mamica, pa dovršim

učenje. Potem bo veselje! Za sedaj pa zdravstvijte!
Z Bogom!

Vam hvaležni sin
Peter.

V Ljubljani v 15. dan julija 188.

XI.

Volk in jagnje.

Peter je torej vse počitnice prebil pri Antonu. Imel je pa vsak dan več težav z njim. Bolezen se je namreč zmirom bolj shujševala, takó, da se je moral bolnik vleči. Nič več ni mogel hoditi. Toda cele dneve ležati v postelji, to je tudi silno hudó! Bolniki že vedó, kaj se to pravi; človeka vse boli: ne more ne ležati, ne sedeti, ne stati, ne hoditi, ne spati. Tak revež je bil tudi Anton. Ker je takó težko ležal, mu je bila postelj vedno pretrda. Treba jo je bilo večkrat prestlati. Prestiljala jo je mati Antonova. Ali med prestiljanjem je moral Anton s postelje. Toda kakó bo šel, ko si sam nič ne more pomagati? Tu mu je pomagal naš dobri Peter. On ga je lepo in rahlo vzdignil ter posadil na mehke stol z naslonilom. Ko je bila postelj postлана, prijel ga je zopet prav tako rahlo in ga položil nazaj. Podoben je bil usmiljenemu Samaritanu, ki je takó lepó skrbel za človeka, padšega med razbojniko. Sam ná-se ni mislil takó, kakor nekteri ljudje, ki daleč proč bežé od bolnika. Tisti gotovo niso junaki.

Kakor vsake počitnice, takó so minile pa tudi te. Pričelo se je zopet novo šolsko leto. Peter je bil sedaj že v tretjem letniku učiteljske pripravnice. Po-

prijel se je dela in učenja, kakor prej, z velikim navdušenjem. Kadar pa je imel kaj prostega časa, prišel je k Antonu, ter ga je zopet z vso ljubeznijo privzdigoval in prekladal, kakor da je njegov rodni bratec.

Kmalu v začetku se je zgodilo nekaj posebnega, kar je pridnemu Petru bilo v veliko čast. Imel je namreč mnogo součencev, nad dvajset. Vsi so ga radi imeli in spoštovali, le eden Petra ni mogel trpeti. Pisal se je Zelénc. Sam je bil sprijenega srca in ni maral ne za molitev, ne za cerkev. Videč pa, kakó je pridni Peter nedolžen kakor sv. Alojzij, spoznal je, kakó grd je on sam. In to ga je zbadlo. Najraje bi bil videl, ako Petra ne bi imel vedno pred očmi. Nekega dne ni mogel svoje jeze več brzdati. Stopil je pred Petra ter surovo zavpil nad njim:

„Hinavec! kaj misliš, da te ne poznamo? Kaj se držiš pobožno, kakor svetnik na altarju?“

Peter je vedel, da ga Zelénc ne more videti; da ga pa takó sovraži, si ni mislil. Pri teh neotesanih besedah je tudi Petru kri zavrela. Hinavec mu še nihče ni rekel, kakor ta ničvredni tovariš. Drugi tovariši so bili nevoljni na Zelénca; Petru pa je neki glas šepetál: „Nikar se ne pusti zmerjati! Pokáži, da se ga ne bojiš! Udári ga!“ Takó je govoril tisti glas. A Peter ga ni poslušal. Spomnil se je ljube mamice, ki ga je tolikrat učila: sovražnike ljubiti, dobro storiti njim, ki nas preganjajo. Mirno je odgovoril:

„Priatelj, jaz nisem hinavec. Ni mi mar, če me ljudje imajo radi, mar mi je le, da me Bog ima rad. Če prej ne, sodnji dan se bo pokazalo, ali sem bil hinavec, káli.“

Peter je s krotkostjo svojo silno osramotil obrekljivca Zelenca. Nič ni mogel na to reči. Sedel je nazaj v klop, pa stiskal pesti, češ: „Le čakaj, svetohlinec, še kesal se boš, da si me osramotil.“ Peter pa je še tisti dan pisal mamiči drobno pisemce, v katerem so med drugim stale tudi te besede: „Ne morem Vam povedati, ljuba mamica, kako vesel sem danes. Kmalu bi se mi bilo zgodilo nekaj strašnega. Neki tovariš me ne more videti, sam ne vem, kaj sem mu storil. Danes pa je zavpil nad menoj kakor volk: „Hinavec! kaj misliš, da te ne poznamo?“ Že mi je hotela kri zavreti, da bi bil vstal in ga udaril za tako zasramovanje, pa spomnil sem se hitro, kolikrat ste me učili zveličanskih čednostij, katere je Kristus učil na gori. In rekel je: „Blagor krotkim, ker zemljo bodo posedli.“ In ostal sem kroták in potrpeh, in sedaj, ljuba mamica, sem ves srečen, da sem tako storil.“

Hudobni tovariš pa je vedno premišljeval, kako bi škodoval nedolžnemu Petru. Na tihem gre k profesorju počrnit Petra. In kaj je govoril? Zvohal je bil, da je časih bolj pozno prišel domov, čeprav je vedel, da se je vselej zamudil le zaradi Antona. Toda Zelenec je porabil to priliko. Pravil je gospodu profesorju, kako so vsi drugi pridni in radi doma pri knjigah, le Peter se vedno okrog klati in pozno prihaja domov. Gospod profesor je Petra imel vedno za najboljšega učenca; zato mu je bilo zelo hudo, ko je to zvedel. Precej drugi dan ga je poklical k sebi ter ga resno vprašal:

„Peter, kedaj ste prišli sinoči domov?“

Petru vest ni očitala nobenega hudodelstva. Odkritosrčno je torej odgovoril:

„Ob desetih sem prišel.“

„Še le ob desetih? Tako pozno? To ni prav. Kje ste bili?“

„Bil sem pri bolnem prijatelju Antonu. Prosil me je, naj ga nikar ne zapustim v bolezni.“

Te besede je Peter govoril tako mirno in odkrito, da mu je gospod profesor odgovoril: „Vem, da se nisem motil. Imel sem Vas vedno za poštenjaka; le tak ostanite, pa boste vrl mož in ponos učiteljskega stanu.“ Tako je bilo Zelencu izpodletelo. — Tovariši so se ga še bolj ogibali. Petra pa so imeli vsi radi, zeló radi.

XII.

Zamuda v šoli.

Ničvredni tovariš Zelenec torej ni mogel prav nič škodovati Petru; gotovo ste tega tudi vi veseli, mladi bralci, ker prav za trdno vem, da imate tudi vi krotkega Petra prisrčno radi. Zelenec torej mu ni škodoval; a nekaj drugega se je zgodilo tisto leto, kar je Petra silno zadelo.

O svetem Alojziju je znano, kako je stregel bolnikom, tistim, ki so bili okuženi. Kar na cesti so ležali, onemogli in že umirajoči. Alojzij je nosil take reveže v bolnišnico. Nekega dne je bil prinesel enega, ki je bil zeló, zeló nevarno bolan. Od njega je dobil bolezen tudi Alojzij. Moral še je vleči v postelj in za nekaj mesecev je umrl.

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi z našim Petrom. Dan za dnevom je stregel Antonu, privzdigoval ga in prekladal. Antonova bolezen je bila huda.

Kaj čuda, ako bi jo bil tudi Peter dobil? Toda do tedaj še ni čutil ničesar.

Tako je minila zima, in prišla je pomlad. Sneg je bil že skopnel, drevesa so bila začela brstéti. Anton se je veselil, meneč, da pojdeta s Petrom kmalu ven v zeleni gozd. Toda dnevi njegovega življenja so bili ošteti. Hitro, hitro je začel pojemati, kakor luč, kateri olja zmanjkuje. Prišel je še enkrat mašnik s sv. popotnico, da bi se bolnik pokrepčal za zadnjo pot. Anton je pobožno prejel sv. Rešnje Teló. Potem je bil miren. Oče in mati sta stala pri postelji in jokala. Peter pa ga je podpiral z rokami in ga držal kvišku, ker je že težko sôpel. Pogledal je še parkrat stariše, Petra, potem pa izdihnil dušo v Petrovem naročju. Kako sta bila žalostna roditelja, kako Peter, ne bom popisoval. Za dva dni je bil pogreb. Peter seveda je tudi spremil svojega rajnika prijatelja na pokopališče. Bilo pa je deževno vreme tisti dan in še hladno. Domov prišedšega Petra je stresel mraz. Slabo mu je bilo. Učiti se ni mogel, ker ga je bolela tudi glava. Vso noč ni spal, tako ga je kuhala vročina. Drugo jutro je gospodinja hitro šla po zdravnika. Zdravnik je prišel, pregledal Petra, potem pa mu je naročil:

„Ostanite v postelji tako dolgo, dokler Vam ne dovolim vstati.“ Zunaj pa je povedal prestrašeni gospodinji, da je Peter zeló nevarno bolan in da se še ne vé, kakšno bolezen bo imel. Nihče pa ni bil bolj v skrbeh kakor ubogi Peter. „O, moj Bog! koliko šole bom zamudil, če bom moral dolgo ležati“, vzdihoval je. Mamici pa ni hotel pisati precej, da se ne bi preveč prestrašili. Raje je čakal, da mu odleže.

Součenci so bili tudi vsi žalostni, ko Petra ni bilo v šolo, in so zvedeli, da je bolan. Več izmed

njih ga je prišlo celó obiskat na dom. Rekli so mu: „Dragi Peter! ti ne veš, kako nam je dolgčas v šoli, ker tebe ni. Kar vse se nam zdi prazno. Vsi želimo, da ti skoraj ljubi Bog podeli zdravje.“ Peter je bil do solz ginjen po teh prijateljskih besedah. Priporočil se jim je v molitev: „Le molite zá-me, pa zopet ozdravim.“

Zdravnik je prišel v začetku vsak dan. Peter mu je bil všeč zato, ker je tako rad potrpel.

„Kar bo v moji moči, bom storil“, rekel je prijazni gospod, „da boste le prej mogli iti v šolo.“

„O gospod zdravnik“, rekel je na to Peter, „kako Vam poplačam Vaš trud, ker sem le reven učenec?“

„To naj Vas nič ne skrbi. Ker ste tako potrpežljiv bolnik, Vam rad zastonj pomagam.“ Tako ga je potolažil zdravnik. Peter se je obveselil te dobrote in je zahvalil Boga, da tako skrbi zanj. Po cele ure je moral biti sam v sobi, kadar so šli drugi v šolo. Toda Peter se takrat ni dolgočasil. Prebiral je neko knjigo. Imel jo je vedno pri postelji, in čudo! visela je na zidu. Kakšna knjiga pa je bila ta? — Križ. Gledal je na križ, in videč, koliko je trpel Kristus na križu, prenašal je tudi on vso bolezen z udanostjo v božjo voljo.

Tako je ležal dobre štiri tedne. Počasi mu je šlo na bolje. Zdravnik mu je tudi dovolil, da sme iti v šolo. Res je šel, toda le počasi je korakal; bil je še zeló slab. Zdravnik je zmajeval z glavo nad njim in je rekel nekega dne gospodinji:

„Peter se ni samo prehladil, on je moral bolezni tudi kje dobiti.“ Zdravnik ni vedel, kako je Peter stregel prej več mesecev prijatelju Antonu v njegovi dolgi, hudi bolezni.

Z veseljem so ga tovariši pozdravili, ko je zopet prišel v šolo. Peter pa je bil zopet tako prijazen z vsakim kakor poprej. Toda ena skrb ga je hudo, hudo tlačila. V boleznih je veliko zamudil. Vse to bi se bil moral sedaj naučiti. „O, kako bodo žalostni ljuba mamica, ako ne izdelam“, mislil si je in si je prizadeval, naučiti se vsega, kar je bil zamudil. Toda godilo se mu je kakor mlademu konjiču, ki hoče težak voz pripeljati na vrh strmega klanca. Upira se in upira, pa moči ni, in voz obstane v dolini. Tako se je upiral in trudil Peter z učenjem; toda tako je bil slab, da ni mogel storiti svoje dolžnosti.

Prišel je zopet konec leta. Součenci, ki so bili zdravi in pridni, so dobili spričevala in pohvalo. Petru pa je rekel gospod profesor: „Vsem se smilite, ljubi Peter, da ste bili to leto tako nesrečni. Ker pa je postava taka, da mora vsak dobro znati vse, ako hoče dobiti dobro spričevalo, ga Vam za sedaj ne morem dati. Toda učite se ta dva meseca na počitnicah, in ko se vrnete s počitnic, Vas bomo izprašali. Ako boste takrat dobro znali, boste izdelali.“ Peter je spoznal, da drugače ne more biti, a vendar mu je bilo hudo v srcu. Vsako leto je dobil tako dobro spričevalo, letos pa še izdelal ni. Toda kmalu se je potolažil. Iz šole je šel v cerkev. Ker ravno nikogar ni bilo notri, padel je na kolena ter se zjokal pred Bogom. „O Bog“, molil je, „Ti si mi poslal bolezni; Ti veš, da se nisem mogel učiti; Ti tudi veš, kako se mi smilijo moja ljuba mamica. O ljubi Bog, Ti jih potolaži. Z menoj pa stori, kakor hočeš. Zgodi se Tvoja volja.“ Po tej molitvi je potolažen vstal. Kmalu je dobil voznika in odpeljal se je domov.

XIII.

Mlad puščavnik.

Dve leti že ni bil Peter doma. Lahko si mislite, kako je želel videti ljubo mamico. Ob enem se je pa tudi bal, vedoč, da se bodo silno prestrašili, ko ga bodo videli tako bolehnega, in še zvedeli, da ni izdelal tretjega šolskega leta. Ko je stopil v domačo hišo in podal roko mamici, bile so prve besede, ki jih je izgovoril s solznimi očmi :

„Mamica, ne bodite žalostni! Nisem izdelal šole, še le za dva meseca me bodo izprašali.“ Mamica pa ga so lepo potolažili :

„Nič nisem žalostna, sinko moj, pa tudi ti ne bodi. Jaz vem, da si bolezen dobil od bolnega prijatelja, katerega si prekladal in prevzdigoval; s tem si pa storil dobro delo, in to je pred Bogom več vredno, ko vsa učenost. Bog te tukaj poskuša s trpljenjem, sinko moj, vse bo minilo, Bog pa ostane vekomaj.“

Te počitnice je Peter čudno preživel. Obiskal je sicer precej prvi dan vse dobrotnike in prijatelje v domačem kraju, a potem pa je bival vedno doma in se učil neprenehoma. „Za celo leto se gre“, — mislil si je večkrat, — „če dobro odgovorim, ostane mi le še eno leto šole, če slabo odgovorim, moral bodem še enkrat hoditi v tretji letnik, in tako še dve leti v šolo. In ljuba mamica bodo eno celo leto dalj -- brez podpore. Ne, naj velja, kar hoče, moram se naučiti!“

In živel je doma kakor puščavnik; nihče ni vedel zanj, nihče ga ni videl nikjer; on pa se je učil, učil iz ljubezni do ljube mamice, da bi jim prej pomagal.

Toda prenapeta struna počí — pravi pogovor. Peter je preveč napenjal duha z učenjem; z bok tega je še bolj oslabel. Mamica so ga svarili: „Pire dragi, nikar se preveč ne uči; ako mi še bolj zbolíš, kaj bom počela brez tebe?“

Peter pa je vselej odgovoril:

„Ljuba mamica, pustite me, da se učim. Če dobro odgovorim, bo samo še eno leto trpljenja, potem se bodeva veselila skupaj.“

Kakor misel naglo sta minila oba meseca počitnic. Trebalo je iti nazaj v Ljubljano in delati — preskušnjo. Peter se je bal, ne vedoč, kaj ga čaka. Priporočil se je vsem, naj molijo, da bi srečno prebil vso težavo. Mati so ga poškopili z blagoslovljeno vodo, predno je odšel, in mu naredili križ čez čelo ter pristavili:

„Vedi, ljubi sinko, ako tudi ne boš zmagal preskušnje, ne jemlji si preveč k srcu; Bog je do sedaj skrbel za nas, skrbel bo tudi še za naprej.“

Peter je obljubil, da hoče ravnati po materinih željah. „Storil sem, kar je bilo meni mogoče in nisem pasel lenobe, ako mi pa vendar izpodleti, naj se zgodi božja volja.“

Neizrečeno težka se mu je zdela pot v Ljubljano. Nikoli še ni imel toliko skrbij.

Slednjič je prišel dan izpraševanja. Peter je prišel v šolo, odgovarjat vprašanjem gospodov profesorjev. Kako je odgovarjal, ni mi znano, ker ni bilo nikogar notri razven njega in treh profesorjev. Nekako za eno uro je prišel iz sobe. Bil je bled in žalosten. Drugega ni bilo slišati iz njegovih ust tedaj, kakor besede: „O moja uboga mamica!“ Peter torej ni dobro prebil skušnjo. Da ni znal vsega, kriva je

bila največ bolezen. Moral je torej še enkrat hoditi v isti letnik, kakor prejšnje leto, njegovi součenci pa so bili sedaj eno leto pred njim. O, kako rad bi bil tudi on med njimi! Toda — zaostal je. Nikomur ni tožil, razven mamici, kateri je sporočil, kaj se mu je pripetilo. Konec pisma pa je dostavil: „Učil sem se, kar sem mogel; več ne morem storiti; naj sedaj stori Bog z menoj, kar hoče. Njegova volja naj se zgodi.“ Bog ga je poskušal res s hudo poskušnjo.

XIV.

Zaostali ptič.

Jeseni se selijo cele trume ptičev v južne, gorke kraje. Zgodi pa se časih, da kateri omaga in pade in ne more dalje leteti za družbo. Res, žalostno je videti takega zaostalega ptiča. Naš pesnik Simon Gregorčič je lepo opisal, kak ubožček je tak ptiček. Pesnik ga namreč tako-le nagovarja:

In ti si edini še tukaj ostal,
Oj ptiček, od trume vesele?
In nič po krilatih ti sestrah ni žal,
Ki splule so v južne dežele?

Oh, vidim, ni mōgla te bolna perut
Čez morje široko prenēsti,
Strl sredi je pōti jo lōvec ti krut,
Pri bregu si moral obsēsti.

Zapūsčēn, bolān zdaj na produ stojiš,
Perutco pobēšaš krvavo,
Za družbo predrago, sirota strmiš
V daljavo čez morskó planjavo.

Takemu zaostalemu ptičku je bil podoben tudi naš dobri Peter tisto jesen. Njegovi součenci so hodili že v četrti letnik, torej zadnje leto v šolo, on pa je zaostal in moral še enkrat hoditi v tretji letnik. Milo se je oziral za predragimi tovariši. Dobil je sedaj druge, nove součence, s katerimi je bil manj ali le malo znan. A kar je bilo najhujše, je bilo to, da je bil tedaj čisto zapuščen, kakor oni ptiček. Ker ni izdelal šolskega leta, izgubil je vso podporo, katero je prej dobival, ker tako velewa zakon. Bil je torej brez denarne podpore, kakor berač na cesti. In sedaj še koščka črnega kruha ni imel, ker je bil dobrega peka že prej zahvalil, ko ni potreboval podpore. Vrh tega ga je bilo pa še silno sram, ker je zaostal: nikamor si ni upal iti prosit pomoči, misleč si: „Saj te bodo povsod zapodili in ti porekó, da si lenuh, da se nisi dosti pridno učil.“ Še k onemu blagemu gospodu za cerkvijo sv. Nikolaja si ni upal iti, čeprav je vedel, kako usmiljenega srca je do revnih dijakov.

Nekaj časa se ni vedel kam obrniti. Kaj početi? Ali šolo pustiti? Tega Peter nikakor ni hotel storiti: saj ga je zeló veselil učiteljski stan; in pa kaj bi tudi mamica počeli potem, če jim on ne bo pomagal? — Pa kako živeti v Ljubljani? Ali stradati? Gorjé mlademu človeku, ki nima kaj jesti; on tudi delati ne more, niti učiti se.

Zaostali ptič ni mogel več leteti naprej, ker je imel perutco ranjeno.

Zapúščen, bolan zdaj na produ stojiš,

Perutco pobéšaš krvavo —

a naš Peter je imel še eno perutco, s katero je zletel kvišku, visoko, visoko nad ta svet, visoko pod sinje

nebó, prav tja gori pred prêstol vsemogočnega Boga; in ta njegova perutca je bila — molitev. Moliti ga je naučila ljuba mamica, in Peter se tudi v šolah ni sramoval molitve. In ker Bog nobene molitve ne presliši, tudi Petrove ni. Prišla je pomoč. Sprva je bila majhna: vsak dan je hodil poučevat tri dečke, in sicér po dve uri. Mnogo se je moral ubijati z njimi. Za trud je dobil nekaj denarja, ki je bil pa krvavo zaslužen. Iz šole je šel naravnost poučevat, in ko se je zvečer vrnil domov, večkrat ni imel kaj v usta deti. In ker je moral po dnevi druge učiti, moral se je sam učiti po noči. Drugi so že sladko spali, Peter pa je sedel še pri knjigah in se učil. In večkrat mu je bilo tako slabo, da bi se bil skoro zgrudil na tla! Pa delal si je pogum sam. Kar na mamico se je spomnil, pa je dobil novo moč. Tako mu je teklo to hudo leto, — tako je trpel iz ljubezni do mamice.

XV.

Usmiljen součenec.

Peter je bil tisto leto še mnogo bolj tih v šoli kakor navadno. Sram ga je bilo, ker ni izdelal, zato si ni upal pogledati nobenega součenca. Mirno je sedel v klopi, kadar je bil v šoli, in ni se premaknil sè svojega mesta. Tako je bil molčeč, da se še vedelo ni, če je v šoli ali ne. Med tovariši šolskimi je bil pa tudi eden, kateremu je bilo ime Vojteh. Vojtehu se je ubogi Peter zeló smilil. Rad bi mu bil pomagal, pa ni vedel, kako? Med vsemi součenci je najraje imel Petra. Rad bi ga bil imel vedno pri

sebi, da bi se skupaj učila, skupaj hodila v šolo. Vojteh je bil namreč sin imovitiših starišev, ki so imeli v Ljubljani v trnovskem predmestju svojo hišico. Tudi je bil edin sin. Imel je doma lepo sobico, kjer se je učil. Ko je pa spoznal Petra, mislil si je: „O, kako lepo bi bilo, ako bi Peter k meni prišel, pa bi skupaj stanovala v eni sobi!“

Nekega dne, ko so bili učenci že vsi zbrani, a učitelja še ni bilo v šolo, prisede Vojteh k Petru ter mu reče:

„Peter, ali mi dovoliš, da se nekoliko zraven tebe učim tukaj v klopi?“

Peter mu prijazno odgovori:

„Le bodi tukaj, samo motiti me ne smeš, ker moram še ponoviti, kar sem se učil doma.“

Za kakšna dva dni zopet pride Vojteh. „Peter“, reče, „ali bi hotel priti k nam stanovat? Pravil sem očetu in materi o tebi, kako hudo se ti godi. Prav radi bi videli, če se preseliš k nam. Imel bodeš vse zastonj: stanovanje in hrano, pa lepo skupaj bodeva v eni sobici stanovala. Peter, povej mi, ali si zadovoljen?“

Petru se še sanjalo ni o toliki dobroti. Prvi trenotek ni vedel, kaj bi rekel. Za nekaj časa pa odgovori:

„Ljubi Vojteh, pomisli, kakšen križ boš imel z menoj, če me vzameš pod streho. Zmirom ti bom v nadlego, kakor jež lisici v tisti pravljici.“

„O, tega se pa ne bojim“, reče hitro Vojteh, „ti mi ne boš nadležan, ampak jaz bom le silno vesel in srečen, če prideš. Reci, Peter, reci, da prideš k meni.“

Tem besedam se ni mogel Peter več ustavljati. Solza veselja mu je zalesketala v očesu. Obljubil je,

da pride stanovat k Vojtehu. — Za štirinajst dnij se je preselil z vsem, kar je imel: prinesel je sabo vse knjige in obleko. Tako je bil rešen iz velike stiske. Zgodilo se mu je prav tako, kakor onemu zaostalemu ptičku, ki ga je gori omenjeni pesnik našel, in videč, kako je reven, se ga usmilil in povabil, naj se preséli k njemu, rekoč mu:

Moj ptiček, jaz dobro uméjem bolest,
Ki ubogo srce ti razriva;
Pa pojdi z menoj kot tovariš mi zvest
In skupaj bolésti nosiva.

XVI.

Ponočna molitev.

Zaostal ptiček počasi ozdravi in pozabi na svojo nekdanjo tovarišijo ter začne zopet veselo peti. Peter sicer ni popolnoma ozdravel, a vesel je bil zopet, odkar je bil pri Vojtehu. Srečno sta bila oba dokončala tretje šolsko leto in hodila sta sedaj v zadnje, v četrto leto. Peter je že komaj čakal konca: „O, kako želim, da bi že skoro, skoro mogel kaj pomagati dobri mamici!“ to so bile njegove najsrčniše želje. In ker je hodil zadnje leto v šolo, zato je bil še toliko veselejši. Znal je tudi lepo peti. Večkrat je zapel kako lepo belokrajinsko pesmico.

Toda Peter je naučil svojega prijatelja Vojteha še drugačnega petja, ki je še mnogo lepše in slajše.

Zvečer sta se namreč učila po navadi do desete ure. Ko sta že vse znala za drugi dan, sta mirno legla vsak v svojo posteljo in upihnila luč. Nekaj časa je bilo vse tiho. Človek bi mislil, da oba že

spita. Toda ni res! Peter še ni spal. Ko je namreč mislil, da prijatelj Vojteh že spi, tedaj je vzdignil nekoliko glavo, vzel molek v roke in je tiho, tiho molil rožnivenec. Tako je delal dalj časa, in nihče ni vedel, ker je bilo vse temà, Vojteh pa je hitro zadremal. Neko noč pa Vojteh ni mogel zaspiti; bolela ga je glava. Luč sta bila že ugasnila. Tiho sta bila oba. Kar zapazi Vojteh, da Peter počasi vzdiguje glavo in da se je sklónil na postelji. Poslušaj; — sliši, kako njegov prijatelj prebira jagode na molku in pobožno, pristrčno in počasi izgovarja prelepo molitev: „Češčena Marija!“ Vojteh je kar strmel, še dihati si skoro ni upal, ko je slišal to sveto, pobožno molitev. Bil je pa tiho in ni rekel nič. Drugi večer pa nalašč ni hotel zaspiti. Čakal je, če bo Peter zopet prav tako molil. In res, za nekaj časa, ko sta bila naredila temó, začel je prav takisto moliti. Vojteh je čakal, da prijatelj odmoli. Ko je odmolil, bilo je kake pol ure, hotel se je Peter zopet mirno vleči. Kar ga nagovori Vojteh:

„Peter!“

Peter se zgane in ustraši; ni mislil, da tovariš še bedí. Naglo vpraša:

„Kaj še nisi zaspal?“

Vojteh pa mu reče:

„Peter, kaj ne, ti si molil?“

„Da, molil sem rožnivenec“, odvrne vprašani.

„Prijatelj, zakaj pa tako na skrivnem moliš? Zakaj še meni ne poveš, da bi molila skupaj?“ vpraša Vojteh nekako žalosten. Prijazno mu na to reče Peter:

„Glej, prijatelj, po pravici ti povem: ni me sicer sram, očitno moliti, na primer, opoldne ali zvečer,

ko zvoní angelsko češčenje, takrat se odkrijem, če sem prav sredi mesta in če prav se mi hudobneži posmehujejo. Kaj meni to mar? Bogá se je treba bolj bati nego ljudij. Toda tukaj doma, kadar bi rad kaj več molil, raje na tihem opravim in se nočem skazovati, da ne bi kdo mislil, da sem hinavec, češ: zato molim, da bi me drugi videli! Meni je zadosti, da me le Bog vidi, Bog me pa tudi v temi vidi.“

Vojteh je sedaj še bolj ljubil svojega dobrega, poštenega, pobožnega prijatelja.

„Veš kaj, Peter“, prosil ga je, „tudi jaz bi rad molil tako pobožno, kakor ti.“

„To se prav lahko zgodi“, odvrne Peter, „bodeva pa zvečer vselej prej molila, predno ugasiva luč.“

In tako sta delala. Po učenju sta zaprla knjige, potem pa pokleknila vsak k svoji postelji ter molila večerno molitev. Toda Peter je molil vedno dalj časa nego Vojteh. Zato ga Vojteh vpraša nekoč:

„Povej mi, Peter, kaj pa moliš tako dolgo vsak večer?“

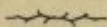
„O prijatelj“, odgovori Peter, „jaz sem dolžan mnogo moliti. Moliti moram za ljubo mamico, ki so tako skrbeli in trpeli zá-me, za rajnika očeta, da bi jim Bog dal večni mir, moliti za vse svoje dobrotnike.“

Vojteh se je od tedaj zeló spremenil; postal je tudi on pobožniši, prav tako, kakor če železo deneš v ogenj, postane tudi železo goreče. S Petrom sta hodila ob nedeljah ne le k sv. maši, ampak tudi popoldan h krščanskemu nauku, če sta količkaj imela časa. Peter je tudi k spovedi in sv. obhajilu šel večkrat, navadno šestkrat na leto. Pregovoril je vselej

tudi Vojteha, da je šel z njim. Znal mu je pa tudi ljubeznivo prigovarjati:

„Boš videl, Vojteh, kako dobro ti bo, ko opraviš spoved. Kakor kamen se ti bo odvalil od srcá, in potem se boš tako lahko učil, da se boš sam sebi čudil.“

Živela sta med seboj v najlepšem miru; nikdar se nista prepirala, kajti Peter je bil kroták in miroljuben mladenič.

XVII.

Povest o Ivanu Stradétu.

Že marsikaj sem vam povedal o našem prijatelju Petru, naj vam sedaj, ko se bližamo koncu povesti, povem še kaj, kako dobro srcé je imel. To je pokazal posebno zadnje leto, ko je stanoval pri Vojtehu. Kakor ptiček, ki lepo poje, ne razveseljuje samo tistih, ki so v hiši, ampak tudi sosede, ki ga slišijo, tako je tudi Peter imel dobro srcé za vse ljudi tam okrog.

Neka soseda je imela porednega sina Marka. Nič je ni ubogal, v šolo ni hotel hoditi, tako da je moral stražnik priti ponj in ga vleči v šolo. Mati Markova je bila zeló žalostna zbok tega. Prišla je k Petru in mu potožila: „O dragi gospod Peter, povejte mi, kaj naj storim s svojim neposlušnim otrokom? Kar nič več me ne uboga.“ Petru se je žena smilila. „Čakajte“, potolažil jo je, „jaz bom Marku povedal nekaj, da se bo ustrašil in poboljšal.“

Drugi dan je šel v sosedovo hišo. Našel je Marka doma, toda ne pri knjigi, ali pa pri delu, marveč v

kuhinji, prežéčega, kaj bodo mati skuhali za kosilo. Peter ga takoj posvari:

„Marko, to pa ni lepo, po kuhinji stikati in materi delati napotje. Pojdi raje z menoj malo na sprehod, povem ti lepo povest.“

Marko je povesti rad poslušal, zato je kar poskočil pri teh besedah. Peter ga je peljal nekoliko vèn iz mesta na mestne travnike. Tam je pa začel pripovedovati. „Poslušaj, Marko, kar ti zdaj povem. Nekdaj je bila mati, ki je imela enega samega sina. Pošiljala ga je v šolo, da bi se kaj naučil; zakaj kdor se v mladosti nič ne nauči, ta težko na svetu živi. Toda Ivan Stradè — tako mu je bilo ime — ni maral za šolo. Meni se ni treba učiti, — govoril je — saj imajo mati hišo in vrt, po njih smrti bo vse moje. Mati ga je lepo prosila, naj se vendar kaj nauči, ker hišica ni vsa njena, ampak je zadolžena. Pa vse prošnje materine so bile bob v steno. Šla je torej k učitelju, da bi on skušal poboljšati Ivana. Učitelj ga je res še posebe poklical k sebi in ga posvaril. Stradè si pa ni hotel k srcu vzeti učiteljevih besed in je ostal tak, kakor prej. Ker ni nič znal, niso nikjer marali zanj. Z najgršimi potepuhi se je začel klatiti po mestu. Taki lenuhi pa hočejo tudi piti, pa ne vodo, ampak žganje. Stradè je začel popivati žganje in dolgove delati. S silo je od matere zahteval denarja. Ker mu ga pa ni hotela dati, jo je zmirjal in jej žugal, da jo bo — udaril.“

Mati je silno žalovala zbok hudobnosti sinove. Noč in dan je jokala, ker je le slabe reči slišala o njem, dobrih pa nič. Dolgo pa ni nosila te srčne žalosti; kmalu je zbolela in — umrla. Sin jo je spravil v prezgodnji grob. Hišo in vrt so prodali; kar je bilo

dolga, so poplačali. Ivanu je ostalo malo, pa še tisto je s svojimi pajdaši zapravil v nekoliko dneh. Potem ni imel kaj jesti: moral je beračiti; toda takemu mlademu potepuhu nihče rad ne daje. Stradè je moral večkrat stradati, po zimi pa celó zmrzovati, ker ni imel nič obleke razven nekaj raztrganih cap na sebi. Tak je prišel nekega dne v gostilno, prosit miloščine. Pri mizi je sedel star gospod s sivo brado. Ivan Stradè ga nagovori:

„Prosim, dobri gospod, pomagajte mi s kakim malim darom; danes nisem še nič gorkega imel v ustih.“

Gospod ga pogleda; kar naenkrat pa ostrmf in zavpije:

„Ivan, kaj tak si sedaj?“

Berač ga debelo gleda in ne vé, kaj bi rekel.

„Kaj me ne poznaš več?“ ponovi stari gospod.

Ivan je bil vsled žganjepitja izgubil ves spomin in vse pozabil. Zato reče:

„Ne, gospod, ne poznam Vas; še nikoli Vas nisem videl.“

„Tako, ti me ne poznaš?“ odvrne gospod, „jaz pa tebe dobro. Glej, jaz sem tvoj nekdanji učitelj. Ali več ne veš, kolikrat sem te opominjal, da bodi priden? Ali ne veš, kako so te tvoja rajnica mati prosili, da se poboljšaj? Pa vse je bilo zastonj! Sedaj pa vidiš, kakšen sad je obrodila tvoja lenoba.“

Lenega čaka strgan rokav,

Pal'ca beraška pa prazen bokal.«

Ivana je bilo po teh besedah tako sram, da bi se bil najraje kar izmuznil izpred svojega nekdanjega učitelja. Nič ni vedel odgovoriti. Samo nazadnje je počasi rekel: „Da, da, kdor ne uboga, ga tepe nadloga.“ Gospod mu je dal potem nekaj novčičev in mu

svetoval, naj se poprime poštenega dela. Toda Stradé je bil preveč len. Nekaj let je še beračil, dokler ni prišla nekoč huda zima. Pridni ljudje so imeli gorke hiše, Stradè je zmrzoval na nekem hlevu in tam tudi v silno mrzli noči — zmrznil. — „Glej, Marko,“ — tako je končal Peter, — „tako žalostno je umrl ta človek, ker ni poslušal matere in učiteljev svojih. Ali hočeš tudi ti tak biti?“

„Bog obvárui“, brani se Marko.

„No, če nočeš biti potepuh, torej poslušaj sedaj dobro mamico in boš srečen.“ Tako ga je poučeval Peter. Marko pa se je od tistega dne do cela popboljšal. Rad se je učil, rad ubogal, rad hodil v šolo. Kadar pa šole ni bilo, pritekkel je k Petru, ki mu je zopet povedal kaj mičnega in koristnega.

XVIII.

Dobro srcé.

Peter je bil zeló vesel, da bo kmalu dovršil učenje. Samo nekaj ga je skrbelo. Zdrav namreč ni bil nič več popolnoma. Posebno popoldne po kosilu se je videlo, kako bolehen je. Sedel je k knjigi, da bi se učil, toda kar nehoté je naslonil glavo na mizo ter zaspal. Vojtehu se je prijatelj zeló smilil, a pomagati mu ni mogel. Toda vkljub temu Peter ni bil nikdar žalosten, ampak vedno veselega srcá. Sam vesel je pa tudi druge rad razveselil. Za vsakega je imel kako prijazno besedo. Blizu tam je stanovala tudi stara ženica. Obdelovala je vrtič in prodajala zelenjavo v mestu. Peter jo je večkrat srečal, pa

vselej jo pozdravil ter šaljivo poprašal: „No, stara mamica, kako je bila kaj kupčija? Ali kaj težko hodite?“

Ženici se je kaj dobro zdélo, da tak gosposk in učen človek z njo govori. Vsa vesela je potem doma pravila, kako uljuden in ponižen mladenič je Peter.

Če je dobil od doma kako stvar, vselej je delil po bratovsko s prijateljem Vojtehom in njegovimi stariši. Enkrat mu je poslala mamica košarico grozdja od doma, ker tam na Belokranjskem tudi raste vinska trta. Peter je košarico odkril, pobral iz nje grozdje ter je lepo razložil po mizi. Vzel je potem en grozd in ga pokusil, vse drugo je dal Vojtehu in starišem njegovim. Ko so mu pa rekli: „Ne, mi ne bomo vsega vzeli, tudi Vi, Peter, morate kaj imeti“, je na to naš Peter kar kratko odgovoril: „Jaz sem grozdje že večkrat domá jedel in vem, kakšno je, vi pa še niste nikoli pokusili našega; torej le vzemite in pokusite. Vi ste meni že mnogo dobrega storili, moram Vam biti hvaležen.“ Peter je bil res dobrega srca in radodarne roke.

XIX.

„Z veselimi se veselite!“

Zadnje leto šole se je bližalo h koncu; le še dva meseca je bilo do sklepa šolskega. Peter se je na vso moč veselil, da bo že skoraj, skoraj postal učitelj. Takrat je pisal tudi mamici pismo:

Ljuba mamica!

Danes Vam pišem zadnjikrat iz Ljubljane, tako vsaj upam, kajti za dva meseca bomo imeli zadnje

izpraševanje v šoli, in potem me bodo potrdili za učitelja, in precej prihitim k Vam domov in potem boste vedno pri meni. Nekaj Vas pa še prosim. Pridite za dva meseca tudi Vi v Ljubljano! Pojdeva oba skupaj k vsem mojim dobrotnikom, zahvalit jih, da so me podpirali. Potem se pa skupaj odpeljeva domov, v ljubo belokranjsko domačijo.“

Peter, pravim, se je veselil konca težkega šolskega učenja; vsi se pa niso veselili z njim. Vojteh in stariši njegovi so bili žalostni na tihem, da Petra ne bodo več videli. Tudi sosodje so ga prosili: „Gospod, kar zmirom ostanite tukaj; tako radi Vas imamo.“

Kakor je bil Peter sam zapisal v pismu, čakalo je pa njega in vse njegove součence še ostro, natančno izpraševanje. Imenuje se „godni izpit“, ker takrat vsakega izprašajo vse natanko, koliko se je naučil v štirih letih, in če vse dobro odgovori, spišejo mu spričevalo in potrdijo, da je goden za poučevanje otrok.

Za ta godni izpit se je treba mnogo, mnogo učiti. Peter in Vojteh sta se zadnja dva meseca učila neprenehoma, še po noči, zjutraj pa sta zgodaj vstajala in hodila ven na zeleno polje, ter se tudi tam učila, in še tem laže, ker ju ni nihče motil, razven veselih ptičkov, ki so žvrgoleli svoje jutranje pesmice. Nekega dne pa reče Peter Vojtehu:

„Veš, prijatelj, nekaj mi je prišlo na misel. Jaz vem za pripomoček, da bodeva prav gotovo dobro odgovarjala pri zadnjem izpitu. Ali hočeš, da ti ga razodenem?“

„Nikar ga ne prikrivaj, saj veš, da bi ga rad poznal“, prosi Vojteh.

„Poslušaj torej! Mamica so me vedno tako učili, da Marija vse premore. Veš kaj, obljubiva, da pojdeva precej po preskušnji na Brezje k „Mariji Pomagaj“, če bodeva dobro odgovarjala. Boš videl, ta obljuba nama bo naklonila Marijino pomoč“. Vojteh je bil z nasvetom zadovoljen in tako sta se obljubila na božje pot. A to je pa Peter pristavil: „Seveda, učiti se morava pa prav tako pridno in ne zanašati se, da nama bo vso vedo izprosila Marija“ — Dva meseca sta kmalu potekla. Pričelo se je zadnje, ostro in preimenitno izpraševanje. Trajalo je tri dni. Peter je prišel na vrsto drugi dan. Na vsa vprašanja je odgovarjal gladko, tako da so bili vsi gospodje profesorji z ravnateljem vred z njim prav zadovoljni. Izpraševanje je trpelo do večera. Zvečer so mu še le povedali, da je goden, da je dovršil učenje in da je sedaj že učitelj. Marsikateri bi bil poskočil od veselja po taki novici, Peter pa je bil čisto miren in še nekako žalosten je šel na svoje stanovanje. Zakaj neki? Precej bomo zvedeli. Prišedši domov je že našel Vojteha v sobi. Vojteh še ni bil opravil izpraševanja, zato se je še učil in bil poln skrbi. Ko zagleda prijatelja, vpraša ga hitro: „Peter, kaj ne, da si srečno opravil?“

„Srečno!“ odgovori Peter s tihim glasom.

„A zakaj si tako žalosten, ljubi Peter? Danes moraš vendar vesel biti!“

„Zato se ne morem veseliti, Vojteh“, odgovori mu prijatelj, „ker ti še nisi vesel; jutri prideš tudi na vrsto, potem se bodeva veselila skupaj.“

Drugi dan je moral odgovarjati Vojteh. Šlo je tudi njemu po sreči. Tudi njega so potrdili za težki učiteljski poklic. Ko je Peter to izvedel, tekkel je na-

ravnost k starišem Vojtehovim ter jim naznanil z velikim veseljem: „Vojteh je izpit srečno dovršil! Vojteh je srečno dovršil!“ Sam ni vedel, kako bi pokazal svoje srčno veselje. Šel je na vrt in zagnal klobuk visoko v zrak, češ, naj vsi ljudje zvedó, da sva srečno dokončala šolsko učenje! Potem pa je hitel v cerkev, pokleknil pred altar ter goreče zahvalil Boga za pomoč. „O Bog!“ je molil, „brez tvoje pomoči ne bi bil nič opravil. Zahvalim Te zanjo, in sedaj stori z menoj, kar hočeš!“

Kmalu na to je prišel tudi Vojteh domov. Peter ga hitro opomni, rekoč:

„Priatelj, ker sva tako srečno dovršila vse učenje, morava izpolniti tudi obljubo. Gotovo je tudi Mamka Božja prosila za naju, da se je vse steklo tako srečno!“

Drugo jutro sta šla na kolodvor, sedla sta na vlak in se odpeljala na Gorenjsko. V Podnartu sta stopila z vlaka ter šla peš k „Mariji Pomagaj!“ Bila sta tam pri sv. maši. Pristrčno sta zahvaljevala Marijo Devico, da jima je pomagala pri učenju. Peter se kar ločiti ni mogel od cerkvice Marijine. Popoldne sta odhajala. Že sta bila za streljaj proč od cerkve, a Peter se je vrnil še enkrat, še enkrat je povzdignil roki proti podobi Marijini in molil — za svojo ljubo mamico. Potem sta zapustila Brezje. V zelenem gozdiču sta se pa tudi sama ločila. Vojteh je podal roko prijatelju ter rekel: „Pojdi ti sam nazaj v Ljubljano. Jaz grem še više na Gorenjsko, da si ogledam tudi prelepo blejsko jezero in „otok bleški“. Jutri bom že zopet v Ljubljani, predno ti odideš domov v Belo Krájino.“ Podala sta si roke in se ločila. Ločila sta se na tem svetu za zmirom. Vojteh ni potem nikdar

več videl svojega ljubega prijatelja Petra. Zakaj ne, povedalo bo naslednje poglavje.

XX.

Slovó od Ljubljane.

Med tem, ko sta bila Peter in Vojteh na Gorenjskem, prišla je bila mamica Petrova v Ljubljano. Oblečena je bila kakor so druge Belokranjice, v samo belo obleko. Ljubljane sicer še ni bila videla nikdar do tistega dne, vendar jej je bil Peter tako popisal hišo, kjer je stanoval, da jo je kmalu našla po nekotlikem popraševanju. Mamica Petrova je bila vesela ženica in radi so jo imeli pri Vojtehovih, kjer je čakala sina. Ni mogla dosta zahvaliti teh dobrih ljudi, da so sprejeli njenega Petra v stanovanje. „Dobri Bog Vam plati vse, kar ste mu storili dobrega“, ponavljala je vedno.

Popoldan se je vrnil Peter. S srčnim veseljem je pozdravil mamico. „Mamica, hvala Vam, da ste prišli“, rekel je, „veselite se tudi Vi z menoj. Vse trpljenje je minilo, dovršil sem šolo, od danes zana-prej boste povsod pri meni, kjer koli bom v službi.“ Mamica je bila tudi vsa srečna s svojim sinom. „Res, ljubi sinko“, rekla je, „Boga moramo zahvaliti, da te je tako podpiral pri težkem učenju.“ Peter pa je pristavil tem besedam materinim:

„Pozabiti pa ne smeva tudi blagih dobrotnikov, ki so mi pomagali vsa ta leta. Pojdite, mamica, z menoj, da vse po vrsti lepo zahvaliva.“

In res sta šla. Obiskala sta ono staro gospodinjo, ki je bila prvi večer sprejela Petra v stano-

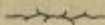
vanje in ga je imela več ko tri leta; zeló se je razveselila tega obiska. „O, kako dobro se mi zdi, dragi Peter, da me še poznate, staro ženico“, klicala je vsa radostna. Mamici pa je rekla: „Vi ne veste, mamica, kako rada sem imela Vašega Petra; mnogo dijakov je bilo že pri meni v stanovanju, toda boljšega ni bilo nobenega.“ Mamica in Peter sta jej še enkrat želela, da bi jej Bog povrnil, potem sta šla dalje. Poiskala sta onega peka, ki je dajal Petru vsak dan hlebček črnega kruha. Tudi on je bil zeló vesel, da mu je Peter tako hvaležen. „Ako bi bili vsi ljudje tako hvaležni za dobrote“, rekel je, „potem bi jaz rad marsikateremu pomagal.“ — Od peka sta šla k onemu dobrotljivemu staremu gospodu, ki tolikanj skrbi za revne učence. „Mamica“, govoril je Peter, „tega gospoda ne smeva pozabiti; storili so mi mnogo, mnogo dobrega.“ Prišedši v sobo gospodovo, izpregovoril je Peter: „Prečastiti gospod! Prišel sem, še enkrat Vas zahvalit za podporo, katero ste mi dajali v mojih dijaških letih. Vedno Vam bom hvaležen. Hvaležnost Vam bom pa kazal tudi s tem, da bom otročiče, kjerkoli bom služboval, učil strahú božjega. Prišli so pa danes tudi moja mamica, zahvalit Vas za Vašo veliko dobrotljivost.“ Oba sta staremu gospodu poljubila roko. Starček pa je blagoslovil Petra, rekoč: „Blagoslov božji naj te spremlja, sin moj, koderkoli boš hodil. Pa móli záme.“

Tako sta obiskala vse dobrotnike; nekaterih nista več dobila, ker so se bili preselili drugam.

Drugo jutro je solnce krasno zasijalo; prelep dan je bil. Mamica in Peter sta se odpravljala domov. Le še nekaj ja je zadrževalo: Vojteh se še ni bil povrnil, a Peter ga je hotel vendar počakati. Opoldne,

je rekel, da se povrne. Čakala sta torej do opoldne. Toda zastonj! ni se vrnil. Kaj sta hotela storiti? „Ako še dalje čakava, vozila se bodeva po noči“, pripomnila je mamica. Peter si je mislil: najbrž je ostal na Gorenjskem in se ne vrne tako hitro; jaz bi ga zastonj čakal. Popoldne torej sta se odpravila na pot. Predno je sedel na voz, se je Peter poslovil še od vseh sosedov in znancev. Šel je po bližnjih hišah in vsakemu podal roko v slovo. Vsem je bilo hudo, da gre proč od njih. Mnogi so prišli k vozu in jokali. Prišel je Marko in se poslavljal od dobrega Petra; ona stara ženica, katero je Peter vedno tako prijazno ogovarjal, se kar potolažiti ni dala. „O Bog!“ vzdihovala je, „nikdar več ne bodem videla tega blagega mladeniča.“ Peter je vse tolažil, češ: „Morda se bodedo pa še kedaj videli. Če pa ne, prosim Vas, molite záme.“ Še Vojtehovim starišem je hvaležno podal roko in zaklical: „Bog Vam povrni stotero, kar ste mi storili!“ — potem pa sta sedla z mamico na voz. Voznik je počil z bičem in konja sta potegnila voz. Še enkrat je zaklical Peter starišem Vojtehovim: „Povejte Vojtehu, da sem ga čakal in da mi je hudo, ker se nisva še enkrat videla. Z Bogom!“ Voz je drdral naprej po cesti. Sosedje so stali pred hišami in gledali za njim, dokler jim ni izginil izpred očij, potem so se vrnil vsak na svoje delo. Te misli pa so bili vsi: „Bog daj mnogo takih dobrih mladeničev, kakor je ta Peter!“

Voz je drdral vedno dalje in dalje po dolenski cesti. Peter in mamica sta tiho sedela in — molčala. Peter ni mogel izgovoriti nobene besede: milo se mu je zdelo, zapustiti toliko dragih dobrotnikov in takega milega prijatelja Vojteha.

XXI.

Dva meseca učitelj.

Kar si je Peter takó želel, je bil res tudi dosegel: postal je učitelj. Domov prišedši se je hitro zopet oglasil pri domačem gospodu župniku, ki se je srčno razveselil njegovega lepega napredka; hitel je pa tudi k svojemu dobremu staremu učitelju. „Tukaj sem, gospod učitelj“, zaklical je, ko je stopil v njegovo sobo, „dovršil sem šolske nauke, katerih sem se začel pri Vas učiti. Danes Vas še enkrat toplo zahvaljujem!“ Stari gospod učitelj je bil tudi zeló vesel Petrove sreče. Rekel je: „No, do sedaj sem Vam rekel „ti“; ker ste pa postali učitelj, hočem Vam rekati „Vi“. — Toda kakó se je prestrašil ponižni Peter! „Ne, ne, nikakor me ne vikajte, blagi gospod učitelj, ampak tikajte me, saj sem bil Vaš učenec“. Peter je bil ponižen mladenič.

Kmalu mu je viša šolska oblast tudi poslala ukaz, v kateri šoli naj poučuje. Prav tisto leto so bili naredili v Grobljah novo šolo. Ta vasica ni bila od Petrovega doma delj ko pol ure. Tam je začel poučevati. Neizrečeno rad je hodil med otroke v šolo. Vedno je premišljeval, kakó bi jih učil, da bi si vse dobro zapomnili, pa da bi bili pobožni in pošteni. Precej prvo uro jih je lepó nagovoril: „Ljubi otročiči! hodite radi v šolo. V šoli vas bom učil brati in pisati, učil vas bom pa tudi strahú božjega. Bodite pridni, pa bodo imeli stariši veselje nad Vami, in zadovoljen bo z Vami tudi ljubi Bog“. Otroci so takoj spoznali, da jih ima gospod učitelj zeló rad, zato se niso bali šole, temveč so z veseljem hodili. Peter jim je pa tudi obljubil lepih rečij, ako bodo pridni: „Otročiči!“ rekel je, „kadar se boste naučili dobro brati, posodil

Vam bodem lepih knjig, v katerih boste čitali lepe, lepe povesti o dobrih otrocih, o vojskah, o slavni junakih. Tudi bomo zasadili vrtec, in tam se bomo učili cepiti drevesca.“ Takó je spodbujal otroke k pridnosti. Najraje bi bil cel dan med njimi ter jih poučeval in odgojeval.

Prišla je bila k njemu tudi mamica, in takó sta bila oba zelo srečna. Peter je bil v šoli, mamica pa mu je kuhala in skrbela za snažnost v hiši.

Toda le malo časa je trajala ta sreča. Pregovor pravi: Človek obrača — Bog obrne. Tudi v naši povesti se je takó zgodilo. To ti je znano, dragi čitatelj, da Peter že dve leti ni bil več zdrav, odkar si je bil nakopal bolezen — prekladaje bolnega prijatelja Antona. Mislil si je pa: ko pridem domov na Belokranjsko, bo vse drugače, zdravje se mi zopet povrne. Toda ni se hotelo vrniti; le slabše mu je bilo od dne do dne. Prsi so ga začele zeló boleti, takó da je le s težavo govoril v šoli. Popoldan, ko je ob štirih nehal poučevati, je bil tako truden, da ni mogel nič. Šel je v svojo sobico, sedel za peč ter zadremal. Moči so ga vedno bolj zapuščale. A žalosten in potrten vendar ni bil radi tega, ampak zmirom udan v božjo voljo. Nekega dne ga je obiskal njegov stari učitelj ter ga poprašal, kakó mu je. Peter pa mu je šaljivo odgovoril: „E, meni ne bo nikoli nič hudega. Vem sicer, da me bo ta moja bolezen pokopala, pa se nič ne bojim. Jaz sem Peter, in s svetim Petrom sva velika prijatelja. On me bo postavil namesto sebe k nebeškim vratom. Zató bodite le brez skrbij: jaz bom Vam in Vašemu Jankotu in vsi Vaši družini vrata v nebesa odprl na stežáj.“

Vendar, čeprav se ni bal umreti, vedno se je priporočal v molitev. „Molite zá-me“, prosil je vsakega, kdor ga je obiskal. Potrpežljiv pa je bil v boleznih kakor kak mlad svetnik. Nikdar ni tožil, da ga kaj boli. Molil je raje na tihem, kakor Kristus na oljski gori: „Oče, ako ni mogoče, da gre ta kelih od mene, kakor da ga pijem, naj se zgodi tvoja volja.“

Zunaj je bilo že zelo mrzlo; zima je bila pogrnila bel, snežén plašč čez zemljo. Dnevi so bili kratki, noči dolge. Peter je učil otroke do malo dnij pred Božičem. Tedaj je pa omagal takó, da ni mogel več govoriti in ne hoditi. Moral je leči v posteljo. Vedel je, da ne bo več vstal. Vendar se je še spomnil prijatelja Vojteha. Na postelji mu je s tresočo roko napisal pismo, v katerem mu je voščil vesele praznike. Pismo sem sam imel v rokah in se takó-le glasí:

Predragi brate!

Dolgo, res dolgo je od tedaj, kar sem Ti pisal zadnjikrat. Dovolj torej, brate, da Ti napišem nekoliko vrstic.

Kakor si mi sporočil, je že eden naših sošolcev umrl. Za njim bom gotovo jaz prvi prišel na vrsto. Zdravje se mi kar noče zboljšati, posebno sem pa oslabel, odkar sem poučeval v šoli. Pa naj bo, kakor je božja volja!

Znam, da Te to moje besedovanje dolgočasi, toda ne morem pomagati. Misli si zapuščenega samotarja in njegovo enakomerno življenje! Tak samotár sem jaz, in tako je moje življenje. Vedno sem doma in čisto sam v svoji sobi. Bolezen me priklepa na posteljo. Toda zadosti o tem!

Približuje se Božič, čas veselja! Če primerjam lanske božične praznike, ko sva jih skupaj praznovala, in letošnje — kaka razlika!

Predragi, sprimi najiskrenejše voščilce za te ve-sele praznike! O novem letu pa Ti Vsegamogočni do-deli trdno zdravje, obilo radost in veliko srečo!

To Ti želi, srčno Te pozdravlja

Tvoj

Groblje v 21. dan grudna 188.

Peter.

To je bilo zadnje pismo, katero je prejel Vojteh od svojega zvestega prijatelja Petra.

XXII.

Čuden prepir.

Kmalu se je razvedelo po vseh Grobljah, da je gospod učitelj Peter zeló bolan in da bo najbrže kmalu umrl. Zvedeli so to po vsej župniji, in tudi v rojstni vasi Petrovi, na Krasju. In tedaj se je pričel prepir, o kakoršnem še nisem bral, kolikor se spominjam. Bere se sicer v starih grških knjigah o nekem prepiru zarad Homéra. Homér je bil sloveč naroden pevec, ki je znal dve dolgi, dolgi pesmi o grških vojskah in o grških junakih. Tisti dve pesmi so prepevali in se na pamet učili grški mladeniči z največim navdušenjem. Homérovo ime je bilo slavno. Vpraševali so se pa: „V katerem mestu je bil rojen Homér?“ Ker pa niso za gotovo mogli dokazati, kateri je njegov rojstni kraj, zato, čujte, se je poganjalo nič manj ko sedem mest za to čast; vsa so rekla: „Pri nas se je rodil Homér, naš je!“ Naš mladi, ubogi

vaški učitelj Peter ni bil slaven pevec ali pesnik, in vendar je bil malo pred smrtjo hud prepir zaradi njega. Prišli so bili dva dni pred smrtjo možje iz vasice Krasja, rojstne vasi Petrove, ter so prosili za smrt bolnega Petra:

„Gospod učitelj, tako Vas imamo radi, prosimo Vas, dovolite, da Vas bomo pri nas pokopali, ko umrjete.“

Peter ni dosti več mislil na ta svet, ker bolezen je bila vedno hujša; vedel je, da bo moral kmalu umreti, torej je mislil le na večnost in na Boga. Zato tudi ni pomišljal dosti, temveč je rekel:

„Zahvalim Vas, možje, da tako skrbite zá-me. Če hočete, pa me pokopljite na Krasju, v moji rojstni vasi, kadar umrjem.“

Možje so bili veseli te obljube in so odšli domov. A kaj se zgodi? Še tisti dan pridejo k Petru možje iz Grobelj, torej vasi, v kateri je bil za učitelja in kjer je tedaj tudi ležal. Na čelu mož je bil vaški cerkovnik Jurij, velik kakor Golijat, pa dobrega srca kakor David.

Jurij je ponižno stopil k postelji bolnikovi, se najprej odkašljal, potem pa izpregovoril: „Gospod učitelj, nikar nam ne zamerite, da Vas nadlegujemo v Vaši hudi bolezni. Imamo ponižno prošnjo do Vas“

Peter se je z veliko težavo nekoliko vzdignil v postelji ter rekel:

„Nič nisem hud, da ste prišli. Le povejte, kaj želite, rad Vam ustrezem, če bo v moji moči.“ Cerkovnik Jurij se je sedaj osrčil ter šel z besedo na dan. „Vidite, gospod učitelj“, rekel je, „zvedeli smo, da so bili možje s Krasja pri Vas, in da ste jim dali

dovoljenje, kadar umrjete, pokopati Vas tam. Nas je to zeló zbolelo. Rekli smo: To bi bila sramota za nas, ako naš gospod učitelj ne bi hoteli biti pokopani na našem pokopališču. Zatorej Vas prosimo, saj Vas imamo tako radi, gospod učitelj, pustite, da Vas pokopljemo pri nas, kadar umrjete.“

Peter ni vedel, kaj bi odgovoril. Milo se mu je storilo. Rad je imel tudi može iz Grobeljske vasi, toda Krasijcem je bil že prej obljubil. Tiho je torej odgovoril:

„Možje, ne zamerite, ne morem dovoliti. Dal sem že besedo možem iz moje rojstne vasi Krasja.“

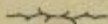
Možje so žalostni povесili glave, ko so slišali ta odgovor. Spoštovani cerkovnik Jurij pa še ni izgubil poguma. Odgovoril je:

„Gospod učitelj, nikar nam ne odrecite te prošnje, preveč bomo žalostni. In jaz Vam nekaj obljubim: na najlepšem prostoru Vam bom izkopal jamico in grob bom vsako leto ozaljšal in osnažil, da bo najlepši izmed vseh.“

Peter se ni mogel ustavljati tem prijaznim besedam. Vendar je še vprašal: „Toda kaj porekó možjé s Krasja?“

„To bodemo pa že mi poravnali“, odgovoril je spoštovani cerkovnik Jurij. „Še nocoj pojdemo trije tja in jim lepo povemo, da je to bolj prav za vse, če Vi pri nas ostanete tudi po smrti, ki ste bili tudi naš učitelj.“

Peter se je nazadnje udal, in tako je ostalo. Možje obeh vasij so se pa tudi pobotali med seboj. Ti, mladi čitatelj, pa lahko spoznaš iz tega prepira, kako radi so imeli vsi ljudje blagega, krotkega Petra.

XXIII.

Smrt in pogreb.

Tisti dan je bilo pred praznikom spreobrnjenja sv. Pavla, torej dobre tri tedne po novem letu. Peter je vidno slabel. Mamica so stali poleg postelje in jokali. Peter pa jih je ljubeznivo tolažil: „Ne žalujte, ljuba mamica, saj Vas ne bom zapustil za zmirom. Upam, da me vzame Bog k sebi v nebesa in tam bom gledal doli na Vas in nikoli ne bom nehal za Vas prositi.“ Za nekaj časa pa je zopet izpregovoril: „Mamica! prosim, dajte mi papir in črnilo. Predno umrjem, hočem narediti še oporoko.“ Mamica mu je prinesla papir in črnilo. Peter pa je zbral vse svoje moči ter je sedeč pisal s tresočo roko svojo zadnjo voljo. Imel je nekaj svojega, o tistem je zapisal, čegavo naj bo po smrti. Ko je vse zapisal, je pisanje zapečatil ter je izročil mamici, rekoč: „Náte, mamica, shranite to, po moji smrti naj pridejo moj stari gospod učitelj in naj odpró, in oni Vam bodo že povedali, kaj sem zapisal.“

Ko je to opravil, imel je le še eno željo. „Mamica“, poklical je, „prosim, pojdite po gospoda, da pridejo še enkrat s svetimi zakramenti k meni. To bo moja največa tolažba.“ Mamica so se hitro odpravili k fari, eno uro daleč, po gospoda. Nemudoma so se mašnik napotili s presv. Rešnjim Telesom. Ko so nesli Jezusa Kristusa v sv. hostiji k bolniku, pritekli so ljudje iz hiš in molili za svojega bolnega gospoda učitelja. Vsem je bilo težko pri srcu, da umira tako dober, mlad gospodič. Spoštovani cerkovnik Jurij je nosil svetilnico pred sv. Rešnjim Telesom in pozvanjal z zvončkom. Tudi njemu je bilo hudo, ker je rad imel

našega Petra. — Lepo se je z Bogom spravil bolnik, prav kakor dober, veren kristijan. Ko so gospod župnik odhajali od njega in mu rekli: „Peter, če se več ne vidiva tukaj na svetu, prosi záme tam gori“, pri teh besedah se je Peter sladko nasmejal in obljubil: „Molil bom gotovo.“

Zvečer je prišel tudi mlajši brat Petrov in drugi sorodniki. Bolnik je prijel brata za roko in mu rekel: „Brate, skrbi za mamico, prosim te, skrbi!“

Ponoči je rahlo dihal in bil, kakor da bi spal. Drugi dan — bil je zadnji — je prosil, naj bi prišel njegov dobri, stari gospod učitelj k njemu. Sporočili so mu, in res je kmalu tudi prišel. Srčno se ga je razveselil Peter. „Samo da Vas še enkrat vidim, moj dobri gospod“, šepetal je bolnik. Gospod učitelj ga je tolažil: „Le vesel bodi, Peter, kmalu bo napočila pomlad, pa ti bo zopet bolje.“

„Da, kmalu mi bo bolje, toda — v nebesih!“ odgovoril je tiho Peter.

Približala se je zadnja ura. Peter je upiral oči v križ in večkrat zaklical: „Jezus, Marija, sv. Jožef! pomagajte mi ob smrtni uri!“ Stari gospod učitelj mu je podpiral glavo, mamica pa so mu brisali mrtvaški pot s čela. Na lahko je umiral — — in izdihnil dušo na rokah svojega prvega učitelja, pred očmi svoje ljube, ljube mamice. — — —

Spoštc ani cerkovnik Jurij je zazvonil z mrtvaškim zvonom. Vse se je zasolzilo o tem zvonenju, ker mladega, dobrega Petra ni bilo več — med živimi.

Sporočili so smrt Petrovo tudi v Ljubljano Vojtehu, ker tako je želel še pred smrtjo zvesti prijatelj Peter. Za dva dni, prav na dan pogreba, je dobil Vojteh pismo. Tudi to pismo sem imel v rokah. Glasilo

se je: „Gospod Peter * * *, učitelj v Grobljah, je dne 25. prosenca ob 12. uri ponoči, po dolgi mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, mirno zaspal v Gospodu. Ta tužna novica se Vam naznanja na posebno željo blagega rajnika.“ Vojteh, prebravši pismo, je zaplakal kakor otrok. Zaprl se je v svojo sobo in jokal in vzdihoval po predragem prijatelju. „O, prijatelj, zakaj, zakaj si me zapustil tako hitro?“ tako je tožil, a nihče mu ni dal odgovora. Potolažil se je še le, ko je začel moliti za rajnika.

Pogreb je bil veličasten. Bela Krájina sicer nima lepih, gladkih cest, pa vendar so prišli k pogrebu od blizu in daleč. Vse se je trlo na malem pokopališču. Vsem se je v srce smilila mamica Petrova, ki je stala ob grobu svojega ljubega sina, ki bi bil lahko njena podpora na stare dni. Stali so tam tudi šolarčki, katere je Peter tako ljubil, tako ljubeznivo poučeval. Položili so mrtvaško rakev v jamo, kakor seme, da bo enkrat kakor cvetlica častitljivo telo vstalo sodnji dan.

Že so odmolili na grobu molitve za rajnika; pogrebci so že hoteli prijeti za lopate, da bi zagrebli rakev, tu jim dadó gospod župnik znamenje, da naj počakajo, sami pa izpregovoré té-le besede šolski mladini:

„Ljubi otroci!

Smiiite se mi; izgubili ste takó dobre gospoda učitelja, izgubili ste ljubeznivega prijatelja, ki vas je rad imel, ko da ste mu bili bratci in sestrice. Vi še ne morete prav preudariti, koliko se je rajnik trudil, da je postal učitelj: koliko da je stradal, koliko nočij prečul pri knjigah, zato, da bi vam pomagal pri učenju. In vse to mora vsak učitelj več ali manj

poskusiti; zato, ljubi otroci, spoštujte svoje učitelje in molite zánje in bodite jim hvaležni.

Rajnik Peter, ki počiva sedaj v tej jami, je bil skozi in skozi pobožen, ponižen in nad vse priden mladenič. Otroci, posnemajte ga, da se bo tudi o vas moglo to reči.

Rajnik je spoštoval in ljubil svoje stariše; njegova mamica vam lahko povedó, da jih nikdar ni razžalil. Skušajte mu biti enaki, ljubi otroci, pa boste tudi vi tako srečno umrli kakor rajnik Peter.“

Po teh besedah se je množica razšla. Pogrebci so zasuli jamo. Ko so tudi ti odšli, ostal je samo še en človek na tihem pokopališču pri novem grobu: ta je bila mamica Petrova. Ni se mogla ločiti od ljubljenega sina. Še le proti večeru je prišla domov.

XXIV.

Poslednja volja.

Drugi dan je prišel stari gospod učitelj k mamici Petrovi. Odprli so zapečateno pismo, v katerem je bil zapisal Peter svojo poslednjo voljo. Gospod učitelj je pisanje bral na glas, mamica pa so neprenehoma jokali, poslušajoč želje ljubega Petra. Ko sem jaz bral Petrovo oporoko ali poslednjo voljo, godilo se mi je prav tako; nisem se mogel zdržati solz. Pisano pa je bilo v oporoki tó-le:

„Ker najbrže ne bodem več ozdravel, povedati hočem svoje misli popolnoma prosto.

Dasi nimam bogastva, vendar se mi vidi potrebno, svoje mnenje povedati.

Naj bode kratko!

Vse, kar imam: dota, pohištvo, obleka in knjige, kratko rečeno: Kar imam, zapuščam svoji ljubi mami.

Kar je muzikalnih knjig, naj ostanejo predobremu gospodu učitelju v spomin, ker je bil vedno tako prijazen do mene, posebno pa nazadnje v bolezn.

Bratom in sestram nimam drugega sporočila, kakor da se jim priporočam v blago molitev, kakor tudi vsem prijateljem in znancem.

Ako mi usmiljeni Bog podeli nebeško plačilo in veselje, potem vas ne bodem pozabil. Ljubi bratje! ne zapustite mi mamice na stara leta. Končano! Mojo smrt sporočite tudi v Ljubljano Vojtehovim starišem in materi rajnega prijatelja Antona.

Vsem prijateljem in znancem se še enkrat priporočam ponižno v molitev!

Želim, da mi mama postavijo križ na grob, če bodo mogli.

Ne pozabite moje mamice!!!“

Taka je bila oporoča našega ljubega prijatelja Petra.

* * *

Povest smo dovršili. Povedati ni kaj več. Ako želiš videti rojstni kraj Petrov, popotuj v Belo Krajino in vprašaj za vas Krasje, tam še živé tudi mamica njegova. Žalostni sicer zbok smrti Petrove, toda potolažili so se in udali v božjo voljo; saj nas uči sv. vera, da brez božje volje še las ne pade z glave, torej tudi človek ne umrje brez božje volje. Samo to željo imajo mamica, da bi že skoraj šli za Petrom gori v sveta nebesa, gledat neskončno lepega Boga... Ako pa želiš videti tudi grob Petrov, pokazali ti bodo

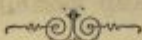
vasico Groblje, pol ure oddaljeno od Krasja. Tam je mala cerkev, okrog cerkve pa tiho, mirno pokopališče. Tam boš našel gomilo, in na njej križ z napisom, da tu počiva blag mladenič, umrši v najlepši dobi, star komaj enoindvajset let. Križ so postavili na grob mamica.

Malokdo pride na to pokopališče. Daleč proč je od svetá, pozabljeno, neznano. A vendar se vsako pomlad oživi: okrog in okrog so namreč zasajene lipe, ki se spomladi okošatijo, in kadar cvetó, razširjajo prijeten duh po njivi božji. Sem ter tja zapihlja tudi rahel vetrič in lipove veje se majejo in zeleno perje šepeta nad grobom Petrovim. In zdi se mi, kakor da bi to šepetanje hotelo povedati, kar pravi sv. pismo: „O kako lep je čist rod v svetlobi svoje čednosti, zakaj njegov spomin je večn, ker je v časti pri Bogu in pri ljudeh. Ako je pričujoč, ga posnemajo; kadar pa se očem odtegne, po njem hrepenijo“

KAZALO.

	Stran
I. Prihod v Ljubljano	6
II. Iz ljubezni do mamice	9
III. Od hiše do hiše	14
IV. Bridke ure	17
V. Nepričakovana pomoč	20
VI. Mesec majnik	24
VII. Na počitnicah	26
VIII. Nov znanec	28
IX. Pri bolniški postelji	32
XI. Volk in jagnje	36
XII. Zamuda v šoli	39
XIII. Mlad puščavnik	43
XIV. Zaostali ptič	45
XV. Usmiljen součenec	47
XVI. Ponočna molitev	49
XVII. Povest o Ivanu Stradétu	52
XVIII. Dobro srcé	55
XIX. »Z veselimi se veselite!«	56
XX. Slovo od Ljubljane	60
XXI. Dva meseca učitelj	63
XXII. Čuden prepír	66
XXIII. Smrt in pogreb	69
XXIV. Poslednja volja	72

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda.

I. zvezek:	„ Franc Jožef I. , cesar avstrijski“, strani 64, stane	—	gld.	15	kr.
II. zvezek:	„ Rudolf Habsburški , oče avstrijske cesarske rodovine“, strani 77, stane	—	„	20	„
	100 izvodov vkup	15	„	—	„
III. zvezek:	„ Valentin Vodnik , prvi slo- venski pesnik“, strani 58, stane	—	„	15	„
IV. zvezek:	„ Junaki “, I. snopič, strani 88, stane	—	„	25	„
	100 izvodov vkup	20	„	—	„
V. zvezek:	„ Matej Ravnikar , tržaško- koprski škof“, strani 36, stane	—	„	10	„
VI. zvezek:	„ Pesni Valentina Vodnika “, strani 64, stane nevezan	—	„	15	„
	vezan	—	„	20	„
	100 izvodov vkup	{	nevezanih	10	„
		}	vezanih	15	„
VII. zvezek:	„ Junaki “, II. snopič, strani 102, stane nevezan	—	„	30	„
	vezan	—	„	35	„
	100 izvodov vkup	{	nevezanih	25	„
		}	vezanih	30	„
VIII. zvezek:	„ Janez Cigler , slovenski pisatelj“, strani 56, stane vezan	—	„	20	„
	100 izvodov vkup, vezanih	15	„	—	„
IX. zvezek:	„ Ljubezen do mamice “, povest za mladino, strani 76, stane vezan	—	„	25	„
	100 izvodov, vkup vezanih	20	„	—	„

